

MASTEROPPGAVE

Teachers' and students' understanding of the
intercultural dimension in English teaching

Nelle Mork

15. Januar 2017

Masterstudium i fremmedspråk i skolen

Avdeling for økonomi, språk og samfunnsfag

Table of Contents

1. Introduction	3
2. Theoretical Framework	4
2.1 Background	4
2.1.1. The Norwegian Curriculum, in English.....	4
2.1.2. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment	7
2.2. Literature Review	8
2.2.1. Definition of Culture and Intercultural Competence	8
2.2.2. Previous Studies about the Role of Intercultural Competence in English as a Foreign Language Teaching	12
3. Methodology and Research Design	14
3.1. Participants	15
3.2. Questionnaire Design	15
3.3. Focus Group Interview	16
4. Results	17
4.1. The Results of the Survey to the Educators.....	17
4.2. The Results of the Student Survey	23
4.3. The Results of the Focus Group Interviews	38
5. Discussion.....	39
6. Conclusion.....	41
References	43
Appendix 1: E-mail to the Principal	45
Appendix 2: Questionnaire to teachers.....	46
Appendix 3: Questionnaire to students.....	52
Appendix 4: Questionnaire answers from educators.....	56
Appendix 5: Questionnaire answers from students	61
Appendix 6: Focus interview No. one	79

Appendix 7: Interview No. two 84

1. Introduction

Learning a language does not only mean to learn linguistic skills, it also involves knowledge about the cultures that use the language. In a world experiencing rapid change where cultural and social disturbance challenges traditional ways of life, education and language learning have a significant role when it comes to developing intercultural competence. The Norwegian curriculum of 2013 in English acknowledges the importance of intercultural understanding and tolerance. It points out that learning English will provide insight into different cultures and ways of living. Furthermore, the curriculum stresses that learning English will support cultural insight, multilingualism and be essential for personal development. Hence, the curriculum will promote greater interaction, understanding and respect between people with different cultural backgrounds.

In the spring of 2015, I conducted a research project where I studied teachers' understanding of the intercultural dimension in English teaching at a lower secondary school in Norway. Here, the results revealed that even though the participants in the project consider cultural education important because of the multi-cultural society of today, much time in class is spent on teaching facts in addition to other educational aims in the curriculum. Due to time pressure, teachers feel there is not much time teaching intercultural components. Time pressure is also the reason why many teachers mostly follow the themes in the textbook. Even though they recognise the importance of the intercultural dimension in English teaching, time pressure makes it difficult for them to prioritise it as much as they would like (Mork, 2015, p. 26-27). These results made me wonder if teachers in upper secondary agree with this. Moreover, do students in upper secondary have the same perception of the intercultural component as their teachers? Further, how do educators include the intercultural dimension in the English subject?

This thesis aims at establishing teachers' and students' understanding of the intercultural aspect of English education in one of the largest upper secondary schools in Norway. My overall aim is to examine the views on the development of intercultural competence through learning English as a foreign language. To do so I ask the following main research question with four sub-questions:

What is teachers' and students' understanding of the intercultural dimension in English teaching?

1. Do teachers and students have knowledge of and understand the term intercultural competence?
2. How do educators and students perceive the intercultural component in the English class?
3. Do teachers think they include the intercultural component in their teaching?
4. Do teachers and students find the concept of intercultural competence necessary?

In what follows I will start by explaining what is written in the Norwegian Curriculum in English and the Common European Framework of Reference for Languages (CEF) about the importance of understanding other cultures and the concept of intercultural competence. Second, I will present definitions of culture and intercultural competence before I introduce studies regarding the role of intercultural competence in English as a foreign language (EFL) teaching. Further, I will explain the method and research design I have chosen which will be followed up by the results of the questionnaires and the focus group interviews. There will also be a discussion linked to the theoretical framework before I finally end the thesis with a conclusion.

2. Theoretical Framework

2.1 Background

The importance of intercultural competence and understanding is pointed out as essential when it comes to learning foreign languages in both the Norwegian curriculum in English and the CEF.

2.1.1. The Norwegian Curriculum, in English

In upper secondary, students follow either a general studies path or a vocational studies path where English is compulsory during the first year of Programmes of General Studies (Vg1-GES), and two years of Vocational Education Programmes (Vg2-VEP). The Norwegian curriculum went through reforms in 2006 and 2013 in which the importance of

intercultural knowledge, understanding and tolerance was emphasised. The English subject curriculum first starts with an explanation of the purpose of learning English. It is further structured into four subject areas with competence aims. These are language learning, oral communication, written communication and culture, society and literature. The basic skills are integrated into these aims to contribute to the improvement of English. The main subject areas supplement each other and must thus be considered together.

Within the main area of oral communication in the competence aims after Vg1-GES and Vg2-VEP, it is stated that students are expected to express themselves fluently and coherently in a detailed and precise manner suited to the purpose and situation (Utdanningsdirektoratet, 2013, p. 10). Furthermore, knowledge of social norms in English speaking countries is emphasised as the curriculum states that “general politeness and awareness of social norms in different situations are also an important element” (Utdanningsdirektoratet, 2013, p. 3).

Further, within the main area of culture, society and literature, students are required to “discuss and elaborate on culture and social conditions in several English-speaking countries” (Utdanningsdirektoratet, 2013, p. 11). Moreover, they are expected to “discuss and elaborate on English language films and other forms of cultural expressions from different media” (Utdanningsdirektoratet, 2013, p. 11). Likewise, students are required to focus on “cultural understanding in a broad sense” (Utdanningsdirektoratet, 2013, p. 4). This is because the curriculum recognises the importance of understanding, reflecting on and acquiring insight and knowledge across cultural borders.

The curriculum’s basic skills also recognise the importance of being able to obtain intercultural understanding and knowledge. It states, for example, that learning English “involves learning about social conventions and customs in English-speaking countries and in international contexts”. Furthermore, the description of basic skills maintains that

to read in English means the ability to create meaning by reading different types of text. It means reading English language texts to understand, reflect on and acquire insight and knowledge across cultural borders and within specific fields of study (Utdanningsdirektoratet, 2013, p. 4-5).

In the purpose of the English subject, the importance of interculturality is emphasised. The document states among others that “when using the language for communication we must also be able to take cultural norms and conventions into consideration”

(Utdanningsdirektoratet, 2013 p. 2). Moreover, the curriculum continues with that English shall

contribute to providing insight into the way people live and different cultures where English is the primary or the official language. The subject of English shall provide insight into how English is used as an international means of communication.

Learning about the English-speaking world and the increasing use of English in different international contexts will provide a good basis for understanding the world around us and how English developed into a world of language

(Utdanningsdirektoratet, 2013, p. 2).

It is interesting to note that the curriculum recognises the necessity of being able to use the language and to have insight into how English is used in different contexts. Hence, it is important to be able to adapt the language to various topics and communication situations. Furthermore, it is stated in the curriculum that “language and cultural competence promote the general education perspective and strengthen democratic involvement and co-citizenship” (Utdanningsdirektoratet, 2013, p. 2). The curriculum’s purpose acknowledges the fact that to master English includes the ability to know and appreciate the different cultures of the various countries where English is spoken.

As shown above, the requirement of intercultural competence is thus confirmed in the curriculum, and the importance of knowing and understanding the many ways of living in English-speaking countries is pointed out. Hence, the curriculum acknowledges the fact that culture is a keyword when it comes to learning foreign languages and it aims at producing intercultural speakers. It is, however, interesting to note that there is more emphasis on intercultural competence in the curriculum’s purpose of learning English than in the competence aims after Vg1-GES and Vg2-VEP. Even though the competence aims after Vg1-GES and Vg2-VEP describe the intent well when it comes to intercultural competence, they do not explain how these goals are to be achieved. The concept intercultural competence is neither mentioned explicitly nor explained. Hence, it is up to the teachers to decide how to include the intercultural component in their teaching, which is of vital importance to develop concrete learning goals for one's classroom.

2.1.2. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment

The CEF is a tool for teachers to carry out and promote the planning of teaching a foreign or second language. It describes what language learners need to learn to communicate adequately in another language, and it provides an understanding of the cultural aspect required to learn a new language. It explains thus how a language learner may become plurilingual and develop interculturality (CEF, p. 43). The framework identifies the elements of general competences as declarative knowledge, skills and know-how, existential competence and the ability to learn, that together may lead to intercultural competence. Moreover, it gives a thorough explanation of the importance of intercultural understanding and how linguistic and cultural competencies contribute to intercultural awareness, skills and know-how.

The first element of general competences is declarative knowledge or *savoir* as it is referred to in the CEF. Declarative knowledge includes four aspects where the first, knowledge of the world, covers knowledge of the society and culture of communities where a language is spoken (CEF, p. 102). It is closely related to the vocabulary and grammar of one's mother tongue since both develop in relation to each other. However, knowledge of the world is further developed through education and experience. Consequently, it is formed throughout life (CEF, p. 101).

The second aspect of declarative knowledge is sociocultural knowledge. The document identifies the value of knowledge about cultures that most likely “lie outside the learner’s previous experience and may well be distorted by stereotypes” (CEF, p. 102). Therefore, the CEF points out the importance of recognising features of sociocultural knowledge in the culture of the target language as everyday living, living conditions, interpersonal relations, values, beliefs and attitudes, body language, social conventions and ritual behaviour (CEF, p. 102-103).

The third aspect of declarative knowledge is intercultural awareness. Intercultural awareness includes “knowledge, awareness and understanding of the relation (similarities and distinctive differences) between the world of origin and the world of the target community” (CEF, p.103). The framework discloses the importance of acknowledging regional and social differences and that it should cover an insight of how each community seems to be in the views of others, “often in the form of national stereotypes” (CEF, p. 103).

Skills and know-how, or *savoir-faire* as it is also referred to, is the second element of general competences. It covers both practical and intercultural skills. Practical skills are, for example, living skills, vocational skills and leisure skills. Intercultural skills are the ability to identify and use a range of strategies for contact with people from other cultures, as well as the capacity to fulfil the role as a cultural negotiator between one's culture and the target culture to deal with intercultural misunderstandings (CEF, p. 104-105).

The third element is the existential competence or *savoir-être* as it is also called in the CEF. The framework states that the development of an intercultural personality involves both attitudes and awareness (CEF, p. 106). Existential competence is about the learner's individual personality that indicates the person's attitudes, motivations, values, beliefs, cognitive styles and personality types. The person's identity is explained by these components.

The fourth element of general competences is the ability to learn, or *savoir-apprendre*. The skill to “observe and participate in new experiences and to incorporate new knowledge into existing knowledge, modifying the latter where necessary” (CEF, p. 106), is important. This competence is essential to develop the learner's understanding of language and communication.

In addition, the CEF identifies non-verbal communication such as body language as important when learning a new language since it includes traditional meanings that can differ from one culture to another (CEF, p. 89). Such non-verbal, or paralinguistic communication as it is referred to in the CEF, may be gestures, facial expressions, eye contact, body contact or pointing fingers or hands. However, the framework notes that paralinguistic communication must be distinguished from sign language (CEF, p. 90).

Altogether, the CEF acknowledges the fact that language learning is more than learning linguistic features considering it also involves competences mentioned above. These competences are indicated by the CEF as important when it comes to both learning and further development of foreign languages to become intercultural speakers (CEF, p. 101).

2.2. Literature Review

2.2.1. Definition of Culture and Intercultural Competence

To fully understand the concept of intercultural competence, one needs to have a perception of what culture is.

Culture

According to the *Merriam-Webster's Learners Dictionary*, culture is the incorporated pattern of people's knowledge, belief and behaviour that relies upon the capacity for learning and transmitting knowledge to the next generation. It is the distinctive features of everyday existence shared by people in a place or time. Furthermore, the dictionary continues with describing culture as a set of shared values, attitudes and goals in a society where people live or work together (Merriam-Webster's Learners Dictionary, 2016). Culture consists of several unwritten rules of social interactions that are learned and not inherited.

Eddie Ronowicz and Colin Yallop (2012) support the definition found in the *Merriam-Webster's Learners Dictionary*. However, they explain it further as “a comprehensive view of history” (Ronowicz & Yallop, 2012, p.5). This is because it includes everything from social history to arts and politics that may be studied either as they were given at a point in time, or as they have evolved through time. Ronowicz and Yallop clarify further that it includes the “[...] spiritual aspects of a society, embracing its ideological, artistic and religious trends” (2012, p. 5). Moreover, they point out that culture can be regarded as a picture of everyday life, activities, entertainment, fashion, living conditions, beliefs, social relations, morality and acceptable patterns of behaviour. Finally, Ronowicz and Yallop describe it as

social consciousness, which is expressed in the language of events and processes, institutions and organisations, social values and artistic creativity, are also a part of culture expressed in the language. It is seemingly permanent, yet constantly changing reality, which is ever present to all individuals belonging to the same cultural group (2012, p. 5).

Geert Hofstede, Gert Jan Hofstede and Michael Minkov state that culture consists of various unwritten rules of the social game (2010, p. 6). They define it further by “the training or refining of the mind, civilisation; the unwritten rules of the social game or more formally the collective programming of the mind that distinguishes the members of one group or category of people from another” (Hofstede et al., 2010, p. 516). Hence, culture is learned and shared by individuals, and it changes from place to place in ways of relations, behaving, thinking and worldviews. One learns and shares culture with people one is surrounded by in one's daily life. This is a dynamic process where recognitions and understandings are developed through life.

Anthony Liddicoat and Angela Scarino agree with both Hofstede et al. and Ronowicz and Yallop that culture is a complicated system of how to regard the world, beliefs and values that are shared by a group of people. Liddicoat and Scarino view culture as a society where people live their lives, communicate and agree on meanings and choose possible actions to solve problems (Liddicoat & Scarino, 2013, p. 22). However, they emphasise that culture can also be considered as national characteristics. Thus, in this case, culture does not indicate what it is, but where it is located. For example, French culture is found in France while Australian culture is located in Australia (Liddicoat & Scarino, 2013, p. 18).

As seen above, the theoreticians agree that culture is a complex system of beliefs, ways of regarding the world and unwritten rules of social interactions shared by a group of people who one is surrounded by in one's daily life. Culture varies from place to place and is a dynamic process where recognitions and comprehensions are developed throughout life.

Intercultural Competence

Intercultural competence is a difficult term to define because of various theoretical emphases that decide the understanding of it and how widely the theory should be defined (Byram, 1997, p. 30). Michael Byram (1997) points out that to have intercultural competence means to have the ability to interact with people from other countries and cultures by making use of knowledge about intercultural communication (Byram, 1997, p. 70). He also calls attention to the fact that intercultural competence includes the non-verbal aspect of communication because of its necessity for successful interaction (Byram, 1997, p. 47).

Byram defines the principal components of intercultural competence as attitudes, knowledge, and skills of interpreting, relating, discovery and interaction (Byram, 1997, p. 50-53). He clarifies this further by explaining that the three components are tied together, and the development of intercultural competence should all together lead to critical cultural awareness.

Attitudes cover the competence of showing respect, being open-minded, curious and tolerant towards people who are perceived as different and have different cultural backgrounds. It means a willingness to consider one's own values, beliefs and behaviours to not necessarily be the natural or correct one, but recognise how it might look from an outsider's perspective with a different set of values, beliefs and behaviours (Byram, Gribkova

& Starkey, 2002, p. 12). In other words, to not presume that one's own culture is better or more correct than other cultures.

Knowledge refers to knowledge about social groups and their cultures both in one's own country as well as in a foreign country or culture. It includes knowledge of how social groups and identities function and what is involved in intercultural interaction. People acquire such knowledge through socialisation. Byram demonstrates this by explaining

Through primary socialisation largely in the family and secondary socialisation usually in formal education, the individual acquires knowledge, some remaining conscious, some unconscious and taken for granted, of the social groups to which they gain membership, and of other social groups with which they have contact (Byram, 1997, p. 35).

Michael Byram, Bella Gribkova and Hugh Starkey describe this further by explaining that knowledge can be understood as having two major components. These components are knowledge of social processes and knowledge of illustrations of those processes and products. The latter includes knowledge about how other people are likely to regard one, as well as some knowledge about other people (Byram et al., 2002, p. 12).

Skills of interpreting and relating involve the ability to interpret a document or event from another culture and to explain and connect it to documents or events from one's own culture (Byram et al., 2002, p. 13). Skills of discovery and interaction, however, refer to the ability to acquire new knowledge of cultures and cultural practices and the ability to handle knowledge, attitudes and skills during communication and interaction situations (Byram et al., 2002, p. 13). To put it differently, skills of interpreting and relating depend on previous knowledge of cultures, whereas skills of discovery and interaction are parts of social interactions. These skills allow one to identify similarities and differences between one's own culture and foreign cultures which, hopefully, will result in successful communication and establishment of meaningful relationships (Byram, 1997, p. 34-37).

Byram emphasises that the development of intercultural competence should lead to critical cultural awareness and a political awareness of oneself as a citizen. By critical cultural awareness, Byram means the consciousness of oneself and one's values as well as those of other people. He points out that people need to be aware of their own values and how these influence their views of other people's values (Byram et al., 2002, p. 13). Furthermore, he

argues that as a skilled intercultural individual, one can interact with people from other countries and different cultures by using one's knowledge of intercultural communication. The capacity to do so most likely comes from the experience of language learning (Byram, 1997, p. 71).

2.2.2. Previous Studies about the Role of Intercultural Competence in English as a Foreign Language Teaching

Previous studies regarding intercultural competence in foreign language teaching are, amongst others, done by Ulla Lundgren (2002), Ragnhild Elisabeth Lund (2008), Kerstin Göbel and Andreas Helmke (2010), Richard Clouet (2012) and here I also include my pilot project for the thesis, Nelle Mork (2015).

Lundgren (2002) studied the prospects of developing intercultural understanding through EFL in the Swedish comprehensive school. She noted several opportunities that promote educating for intercultural understanding. Amongst others, she mentioned assessments of intercultural understanding, the importance of developing students' understanding of otherness and self, and the increasing number of multicultural students who can contribute to alternative perspectives. Furthermore, she also referred to several obstacles that prevent education for intercultural understanding, for example, current research that does not reach teachers, the lack of time and supervision for didactic reflection and development and national tests that do not assess intercultural understanding (Lundgren, 2002, p. 180).

Lund (2008) researched how intercultural competence was included in the teaching of English in Norwegian compulsory education. She argued that the primary challenge was to make sure that work with intercultural issues happened (Lund, 2008, p. 13). One way to ensure that it took place in the classroom was, according to her, through assessments. In addition, she pointed out the importance of textbooks and how they should focus on cultural differences that could have a positive effect on communication situations (Lund, 2008, p. 13).

Göbel and Helmke (2010) noticed that the intercultural experience of teachers was of great importance for the quality of intercultural lessons. In their article Intercultural learning in English as foreign language instruction, they noted that the intercultural experience of teachers influenced students' results in intercultural learning. Teachers with experience from other cultures seemed to integrate cultural and intercultural topics more than those with less cultural experience. Nearly half of the teachers with little experience from other cultures

barely taught intercultural topics at all, even though they were explicitly told to do so by their leadership (Göbel & Helmke, 2010, p. 1577-1578).

Clouet (2012) concluded from his research that one of the most significant changes in language teaching over the past few decades was the recognition of the cultural dimension as an important part of language studies. Clouet studied the role of culture in the teaching of foreign languages in upper secondary school in the Canary Islands, and he discovered that teachers prioritised language teaching aims over culture teaching aims. Even though they “try to favour the development of openness and tolerance, they still define culture teaching more in terms of passing on knowledge than providing intercultural skills” (Clouet, 2012, p. 331). Furthermore, Clouet stated that language teachers were supposed to lead students in the acquisition of different skills, to assist in the development of their knowledge and understanding of the foreign language and culture, and also to encourage the students to reflect on their own (Clouet, 2012, p. 331). Thus, it is important that teachers have an idea of the different components of intercultural competence as they are presented by Byram.

Prior to the project on which this thesis is based, I conducted a pilot project where I studied teachers' understanding of the intercultural dimension in English teaching at a lower secondary school in Norway. I noted that even though the Norwegian curriculum in English promoted intercultural understanding, knowledge and tolerance, it was not something language teachers talked about or discussed.

The results of the research showed that teachers at the school in question perceived the intercultural component in the English class as knowledge about English-speaking countries. They understood the term intercultural competence to be how well one interacts with people from other cultures as well as understanding, respecting and accepting other cultures. Further, the teachers agreed that intercultural competence is something that develops through childhood, education and experience. Thus, it is developed throughout life (Mork, 2015, p. 24). Moreover, the educators confirmed that cultural education is essential because of the multicultural society one lives in and the travelling many people do. The ability to interact with others, no matter where they originate from, was emphasised as important. Finally, the participants agreed that it is easier to reflect on and comprehend cultural similarities and differences when one masters English well (Mork, 2015, p. 24).

Even though the intercultural component was perceived by the teachers as an important part of language studies, they did not feel they had enough time to teach

intercultural relations, as they would like to. Due to time pressure, they often felt they needed to teach other educational aims over culture aims. Accordingly, the teachers realised that students seemed to find it difficult to understand or acquire the intercultural aspect because much time in class was spent on teaching facts. Hence, the part of gaining an understanding of the culture and the people living there was not dealt with as much (Mork, 2015, p. 25). Time pressure was also the reason why many teachers mostly followed the themes in the textbook (Mork, 2015, p. 26).

Overall, past studies show that researchers agree about the role of intercultural competence in English as a foreign language. They point out that it is important that teachers have an understanding of the different skills the students are supposed to acquire for developing intercultural competence and educators with cultural contact experience seem to integrate cultural and intercultural topics more than those with less cultural experience. The importance of textbooks and how they should focus on cultural differences is stressed. Another way to ensure that intercultural topics take place in the classroom is through assessments. Hindrances that limit education for intercultural understanding can be current research that does not reach teachers, the lack of time and supervision for didactic reflection and development and national tests that do not assess intercultural understanding.

3. Methodology and Research Design

The aim of this study is to examine views on the development of intercultural competence through EFL in one Norwegian upper secondary school. Qualitative methods are used for collecting data. Such methods allow thorough investigations and are used to gain an understanding of underlying reasons and opinions. Qualitative research, therefore, usually involves a limited number of participants (McKay, 2006, p. 8). As will be presented, my study consists of only 76 participants with the drawbacks this entails for possibilities of generalisation, but also with the advantages it gives for in-depth research.

The survey consists of two parts; a questionnaire to teachers (Appendix 2) focusing on how teachers perceive and include intercultural components in their teaching, and a questionnaire to students (Appendix 3), focusing on how students understand the term intercultural competence, and to what extent they consider their teachers to include the intercultural dimension in class.

3.1. Participants

The school that is chosen to be part of this research project is an upper secondary school in the south-east of Norway. The school has more than 2000 students and approximately 350 employees. Thus, this is one of the largest upper secondary schools in Norway. All of the 14 English teachers who teach Vg1-GES and Vg2-VEP and their approximately 500 students were invited to be a part of the research project and were thus given questionnaires. Even so, there were only five teachers and 71 students who responded.

The age of the teachers varies from 26 to 47, where two are in their twenties, and three are in their forties. All of the respondents are women and have at least four years of higher education. Three of the respondents have a Master's degree in English. The teaching experience varies from two to 21 years. As a total, the teachers who are willing to participate in the study represent more than 51 years of teaching experience since one of the participants wrote more than ten years, which gives an average of more than 10,2 years of teaching experience. Two of the educators only teach English at vocational education programmes, while the other three teach at both programmes for general studies and vocational education programmes. Three of the teachers have lived abroad.

The total number of students participating is 71, of which ten of these study Vg2-VEP. The students belong to different classes, but to categorise the respondents into classes is not possible due to anonymity. Further, such a categorisation was not deemed necessary for the purpose of this thesis.

3.2. Questionnaire Design

The questionnaires have both open-ended and close-ended questions. However, all of the close-ended questions have open follow-up questions, except for six of the questions to the students. By using open-ended questions, participants are encouraged to give as much detailed information as possible by answering in their own words (McKay, 2006, p. 37).

Byram's (1997) concept of intercultural competence was used as the basis for the development of the questionnaire, particularly regarding the dominant components that he defines as attitudes, knowledge and skills of interpreting, relating, discovery and interaction. To identify the aspects of attitudes and knowledge, questions are asked to both educators and

students such as, “do you ask/does your teacher ask you to reflect upon how people in the target culture regard us and our culture?” “Do you ask/does your teacher ask you to think about what it would be like to live in the foreign culture?” “Do you teach/learn about general politeness and awareness of social norms in English-speaking countries?” “Do you talk to your students/does your teacher talk about stereotypes regarding particular cultures?” Further, to recognise the skills of interpreting, relating, discovery and interaction, questions are asked to identify the intercultural component in teaching as to types of teaching materials and whether or not teachers invite people originating from foreign countries to their classrooms. Moreover, to explore the role of interculturality in teaching EFL in upper secondary school, questions are asked to both educators and students about their understanding of culture, what intercultural competence means to them and when they believe intercultural competence is achieved. Both teachers and students are given questionnaires to determine if there is a high level of concurrence in their answers concerning promoting intercultural competence in EFL.

3.3. Focus Group Interview

Focus group interview is an efficient way to collect useful information in a short time while participants share their views talking together in informal groups. The group is led by a moderator who instead of asking specific questions to each group member, facilitates group discussions. These group interviews are more naturalistic than individual interviews because they include a range of communicative processes, for example, storytelling, joking and persuasion (Wilkinson, 2004, p. 180). However, focus group members may not always agree and there may be misunderstandings. It can, therefore, be challenging to decide whether or not group members truly speak their minds or if the respondents are led to answer in a certain way to fit into the group (McKay, 2006, p. 52). Consequently, it is up to the moderator to manage the focus group and to encourage everyone to participate in the discussion.

Altogether, four teachers were willing to take part in an interview. However, because of their busy time schedules, it was impossible to organise a meeting with all of them at the same time. As a result, two interviews were conducted, one with three participants and one with one participant. A few days before the interviews were going to take place, I e-mailed the group members questions to let them prepare mentally for the discussion. The questions that formed the basis for the discussions were:

- How do you perceive the intercultural component in the English class?

- Do you include the intercultural component in your teaching?
- Do you find the concept of intercultural competence necessary?
- Are you familiar with the CEF (Common European Framework of Reference for Languages)?

To analyse the interviews, the content analysis approach has been used which first involves getting an overview of the information as a whole (Wilkinson, 2004, p. 182). In order to get such an overview, the interviewees' answers to the questions regarding attitude, knowledge and skills are systematically highlighted and gathered for further analysis.

4. Results

To recognise teachers' and students' understanding of the intercultural dimension in EFL the respondents' answers are categorised into the four sub-questions. The answers in their entirety can be found in Appendix 4, 5, 6 and 7. The purpose of analysing the answers is to summarise the typical kind of responses that were given. It is, however, essential to not over-generalise the findings (McKay, 2006, p. 46). Because of the few respondents in the project, it is important to note that this thesis presents the results of the chosen school participating in the project, and cannot be used to generalise.

4.1. The Results of the Survey to the Educators

Knowledge and understanding of the term intercultural competence

The teachers seem to have adopted an understanding of culture that is close to the one found in the English curriculum where the importance of knowing and understanding the many ways of living in English-speaking countries is highlighted. They also seem to agree with the definition of culture found in the *Merriam-Webster's Learners Dictionary*. Keywords mentioned are something that is shared by a group of people, codes, rules, values, beliefs, attitudes. One of the teachers answered, “culture and codes, rules, standards on what is acceptable or not, what is experienced as valuable in a certain culture: clothes, attitude towards the elderly, religion. Culture is also language, institutions, traditions, beliefs”. While a second respondent wrote, “the sum of norms and values that makes up an individual, a group or society”.

Regarding intercultural competence, the teachers emphasise that it includes tolerance and respect for other cultures, knowledge of other cultures and the skill of relating and interaction in ways of behaving and asking questions. One of the teachers explains this further with “for me, it is about that students know different cultures and have tolerance and an understanding for it so they can interact with people from different cultures”¹.

The teachers acknowledge that the term includes the components of knowledge, attitudes and the skills of relating and interaction. They describe knowledge of other cultures than your own, and how to behave around foreigners as necessary. By learning about various cultures, students will get an insight in other societies and may use it in meetings with others. Hence, students will, hopefully, understand that it is ok to be different and that differences in cultural background may explain why.

Knowledge is thus a keyword that is pointed out by several of the educators. One of the teachers explains this as “to have knowledge of, understanding of, and respect for the norms and values of cultures other than your own, and can see different cultures in relation to each other”. Another wrote, “to have knowledge of other cultures, and how to interact with them”. Savvy, is another keyword which is explained as “how to behave around people/representatives of other cultures: what is appropriate and inappropriate in terms of asking people questions. Lack of cultural savvy leads to culture clashes and animosity”.

Furthermore, they emphasise the importance of attitudes that they refer to as tolerance and respect for other cultures, as essential. Attitudes towards different cultures, clothing, religion and how to behave towards seniors are important to have meaningful interactions. Further, the teachers recognise the value of not to consider one's own personal values, beliefs and behaviours to be the natural or correct one.

As to when intercultural competence is achieved, three out of the five educators believe that it is achieved both at school, at work and through life. One of the teachers believes that intercultural competence is achieved both at school and through life while another solely chose through life. They explain this further with “you learn when you travel and get to know people from different cultures. You study cultures at school and the more you read about culture and social relations and aspects of life, etc. the more aware you are. It gets deeper with more experience”. “Intercultural competence is achieved through interaction”. Other key sentences were, “meeting people with different cultural backgrounds which can be

---

¹ Translated from Norwegian

done through stories in books, media, films, etc. where different cultures are presented”², “learned through personal experiences and knowledge”.

Here, the significance of the skills of relating and interaction is highlighted. The ability to interact with people with a different cultural background is stressed. Further, the teachers agree that intercultural competence is formed throughout life. Hence, they have adopted an understanding of intercultural competence that is in agreement with Byram’s definition of the term.

The intercultural component in English classes

All of the teachers participating in the study confirm that they talk to students about general politeness and awareness of social norms in English-speaking countries. They explain that students “travel abroad and study later in their lives. That is why it is essential to know the “codes” that would give them access to life.” “To teach them codes of how to behave when encountering foreign cultures”. “Because they need it in their future life.” “I think it is important to be aware of the different social norms in different countries, and it is important to be aware of this if one is travelling”³. “It is important to not be regarded as rude when encountering foreign cultures. We need to understand how to behave/talk to strangers”⁴.

The teachers also discuss stereotypes regarding particular cultures because “stereotypes generate prejudice”, “raise awareness”⁵, “part of cultural awareness”, “students must learn to challenge stereotypes from an early age” and “become more aware of what is right and what is wrong to prevent prejudice”⁶. The teachers agree that learning about stereotypes regarding particular cultures will help students to become more aware towards other cultures and to prevent prejudice.

Three of the teachers ask their students to reflect upon how people in the target culture regard us and our culture because they want to “make students more conscious about foreign people having ideas on how we are. To make students aware of what we have in our culture. That is when one realises that stereotypes do not always exist and that one should be careful

---

² Translated from Norwegian

³ Translated from Norwegian

⁴ Translated from Norwegian

⁵ Translated from Norwegian

⁶ Tranlated from Norwegian

with thoughts about other cultures”⁷. “You must look at the problem from different sides, just then you learn there is no such thing as true right or wrong solutions. Again it teaches you not to judge quickly and respect the others who are different”. “To teach them that specific behaviour can adjust or affect somebody’s impression of you”. The three teachers emphasise that to ask students to reflect upon how people in the target culture regard us and our culture is a useful method to make students more aware of this issue.

Three educators ask their students to think about what it would be like to live in the foreign culture because they want to “raise awareness”. One of the participants explained that they have a project on being an exchange student. However, she did not offer any other information about the project. The two educators who state they do not ask their students to think about what it would be like to live in another country explained that they had not done it when it comes to culture. However, one of the interviewees explains that she has done it during teaching about segregation in American history while another explains that she has done it during teaching about the time the Europeans invaded America. They have both done this to make students think about how they would feel if they had been treated in the same way. Here, we see that teachers have different views of what the concept of culture actually entails and that the perceived difference between history and culture may be confusing.

Two of the educators ask their pupils to describe an aspect of their own culture in the target language because “we compare differences in culture, aspects and language and general behaviour. They tell me about their culture, and I share information about my own. This is fun, and this is the way to learn respect and tolerance.” “To equip them to future encounters with other cultures”.

These answers regarding the intercultural component in the English classroom reveal the educators’ recognition of two of Byram’s components of intercultural competence, which are attitudes and knowledge. The teachers identify attitudes as important in the intercultural component in English classes. To show respect for other cultures and to make students reflect upon how people in foreign cultures look at them will, hopefully, help students not to assume that one culture is better than another.

Furthermore, the teachers point out the importance of knowledge and understanding of other cultures as essential and stress, in particular, awareness of other cultures. They seem to agree that when raising awareness among students it is beneficial to ask them to think about

---

⁷ Translated from Norwegian

what it would be like to live in a foreign culture because this will help students to recognise similarities and differences in cultures. This is close to what Byram explains as being able to analyse intercultural situations and gain new knowledge. It also coincides with what the CEF refers to as intercultural awareness that includes “knowledge, awareness and understanding of the relation (similarities and distinctive differences) between the world of origin and the world of the target community” (CEF, p. 103).

The intercultural component in teaching

The teachers consider their textbooks *Targets*, *Access to English* and *Stunt* to include intercultural information. They demonstrate this further with a similar choice of wording such as “through texts” and “through factual and literary texts about the topic”. One of the educators wrote “texts about American culture, history. When we now talk and read about slaves/African Americans, it is important to understand how the American society is today”⁸. While another described the intercultural component in textbooks as being expressed through “factual and literary texts about the topic”. Further, she mentions two examples, *The Palmist* (2013) a short story collected in *Birds of Paradise Lost* (Red Hen Press) by Andrew Lam, and *Butterflies* (1987) a short story collected in *Electric City and Other Stories* (Penguin) by Patricia Grace. The teachers agree that the use of textbooks is highly useful when working with the intercultural component in English teaching.

Even so, when the participants are asked to indicate whether they believe texts in their textbooks are adequate for promoting intercultural competence, the results show a disagreement. The teachers who use *Targets* are less satisfied than those who use *Access to English*. The last respondent who uses both *Stunts* and *Targets* wrote: “I can’t say because I use different texts that I really like”.

All of the teachers use other materials in addition to textbooks in class such as short stories and YouTube. Four of the five educators also use films, three of them use novels, while two of the teachers use newspapers in addition to short stories and YouTube. One of the teachers who participated added extracts from other textbooks in addition to YouTube, short stories and novels, while another added blogs. The last respondent added magazines in addition to short stories, YouTube, newspapers, and films. The reason why other materials in addition to

---

⁸ Translated from Norwegian

textbooks are used is explained as being necessary “to achieve varied teaching and specific goals”. “I particularly use YouTube because it is a useful method to visualise what we talk about”. Another teacher agrees with her colleague. Also, she claims that it is “a helpful technique to make the students listen to the English language”, in addition to “[...] varying teaching methods”. Two of the teachers explain that they let students choose a novel from a novel list they have made that handle cultural aspects and social conditions.

Two of the educators invite persons originating from foreign countries to their classroom “to let my students meet native speakers to help them become intercultural speakers”, and “because I teach English and native speakers are also an “indicator” that what students have learnt in my class can be proved useful, reliable and applicable to “real” life situations”. The reason why three of the teachers do not invite persons originating from foreign countries to their classrooms is not stated.

Even though the teachers disagree about the textbooks' adequateness for promoting intercultural competence, the results show that they agree that the use of textbooks and other material is useful for varying teaching strategies. The use of textbooks will also add more information about cultural aspects and social conditions that will lead to more knowledge about other cultures. Once again, Byram's knowledge component is mentioned. However, none of the educators suggests the skills of interpreting and relating that includes the ability to explain a text or an event from another culture and connect it to one's own culture. Two of the teachers see the importance of letting students engage in communication with native speakers which is what Byram refers to as skills of discovery and interaction. In this way, students get the chance to learn more about new cultures and cultural practices, and they also get to practise dealing with this new knowledge.

Teachers' opinions about the necessity of intercultural competence

The results show that the educators participating in this thesis project believe that respect for, and understanding of, other cultures are essential. They also consider knowledge of other cultures and knowing about how to behave when encountering people from other cultures equally important. To teach students codes of how to behave when meeting people from different cultures is emphasised. Further, the participants agree that to talk about stereotypes regarding particular cultures will help students become more aware of other cultures and this may lead to the preventing of prejudice.

The teachers agree to the necessity of intercultural competence. They emphasise the elements of attitudes and knowledge as essential when it comes to intercultural competence. The ability to behave in a correct manner is stressed in addition to learning about stereotypes in different cultures to prevent intolerance. Moreover, to make students describe an aspect of their own culture(s) can help them recognise cultural similarities and differences between their own culture(s) and other cultures. The ability to identify similarities and differences between cultures is close to what Byram refers to as being able to analyse intercultural situations and gain new knowledge, and something that will, hopefully, lead to successful communication (Byram, 1997, p. 34-37).

Furthermore, the educators emphasise tolerance and respect for other cultures, knowledge of other cultures and the skill of relating and interaction in ways of behaving and asking questions as essential. Byram states that intercultural competence is developed through childhood, education and experience. Hence, it is developed throughout life. The majority of the educators agree that intercultural competence is achieved both at school, at work and through life.

4.2. The Results of the Student Survey

The students who participated in this thesis project are students of Vg2-VEP and Vg1-GES. In order not to make results dependent on inadequate language proficiency among the students, I chose to let them use Norwegian (McKay, 2006, p. 53). Therefore, all of the questions and answers are translated by me. The answers in their entirety can be found in Appendix 5.

Students' knowledge and understanding of the term intercultural competence

Vg2-VEP: How do you understand <i>culture</i>?
<p>“Group of people with different interests”, “something that is special for a country or group of people”, “how people live in a country following old traditions”. One student answered, “I learn about different cultures in films and TV-series”.</p> <p>“How people behave and where they are from”, “how one lives, what one eats, what one says and does not say”. One student wrote “tradition, food and music”.</p> <p>“If someone has respect for others, help others, nice. Done. That is enough”. “Aids”⁹. One respondent did not answer.</p>

⁹ I have disregarded such comments in my assessment of the project. Since the statements are neither qualified nor elaborated upon. I deem them more to be “repartee” than thought-through answers.

Vg1-GES: How do you understand *culture*?

"Values, clothes, language, different countries and places", "traditions, clothing style, ways of living, beliefs and ideas. Sort of a group". "Ways of living for people within a society (school, Norway, friends, religion etc)". "Ethnical background. Religion and values", "traditions and ways of living", "through the society and the life I live. To understand culture in foreign countries and societies I do not understand from the beginning. I have to learn about the culture".

"Depends on where you come from. The understanding of cultures depends on where you come from", "hallmarks of different countries and societies that show differences and similarities among them. Is everything from norms among people to food, music, politics, language etc.". "How people live in other countries", "ways of living, norms and traditions", "identity in different countries with different language, religion and attitudes", "norms and regulations in societies", "rules and body language". "Culture is about traditions and heritage, ways of thinking. Therefore, the culture can be different form continent to continent. And from country to country. It includes music, art, dance or ways of thinking, perspectives of the world and different subjects. For example, ways of regarding women, which is a subject that is disputable and something many, I believe, know about".

Others wrote "features of different groups of people and countries, what makes us who we are", "differences in language and life from country to country that make different hallmarks. Everything must be taught to one another". "The composition of people of different age and gender. Background etc.", "something that is specific for a group of people or a country for example clothes, language, ways of greeting, foot and thoughts". "The composition of people of different age, gender and perhaps from several places", "what we like and do not like, where we live".

One student explained that he/she did not understand the question; even so, he/she added "culture is different traditions, religion and food." Two respondents wrote, "it is about where you are from and who you are". Others answered "it says something about the person, which religion and where the person is from", "it is the person's identity", "it is a group of people sharing the same traditions, food, beliefs, religion, etc.". "Differences in the society, language, food, religion", "it is values, traditions and so forth", "it is something a group has in common", "a group of people with the same religion", "something we are all a part of. Everyone is a member of culture, and there are many different cultures". "Culture creates unity" was mentioned twice.

"A collective term for religion and behaviour in society", "it says something about how society works", "a reflection of a country's history, people, tradition and modern technology". Some wrote "a similar behaviour among people in a group", "a composition of language, race and tradition", "something a group of people from the same country have in common". Others explained "it is music, art and language", "it is like I understand art. Something unique and useless", "I go to concerts, play music and is perhaps once in a while at exhibitions with mother". One wrote, "I understand it like there are many different cultures around the world".

Other respondents wrote "I understand culture because I live in two different cultures. They are not so different from one another, but they have their differences", "in a way that makes me not trying to be prejudiced, but instead be open to new cultures", "different groups have different traditions". Two respondents wrote "music, art and dance", nevertheless, one of these added "after thinking it through I think about a society with its traditions and ways of living".

Six respondents wrote that they did not understand the question while two students did not answer the question. Nevertheless, one of these answered the question anyway.

Vg2-VEP: What does *intercultural competence* mean to you?

"To have the competence of other cultures apart from your own", "to be part of several cultures". One respondent explained that it is "the teaching of other cultures". "Not that much". "Ebola"¹⁰. Three respondents did not answer, while two respondents explained that they do not know.

¹⁰ I have disregarded such comments in my assessment of the project. Since the statements are neither qualified nor elaborated upon. I deem them more to be "repartee" than thought-through answers.

--

Vg1-GES: What does *intercultural competence* mean to you?

“Understanding of how the different cultures are around in the world”, “understanding and knowledge of other cultures and societies. This kind of knowledge is important to avoid prejudice, and to an extreme – racism”. “Fully understand and respect others’ cultures and traditions”, “that you can/know something from many cultures worldwide”, “one should communicate with people from another culture. It is important to respect other cultures. It is good that not everyone has the same culture”. “To be able to communicate well with people with different cultural background”, “the teaching of other cultures, the understanding of other people”. “Strange and foreign culture”, “it has something to do with international culture”, “to know something”.

“Competence about culture in international countries”. “It is possible that I do not know what it is, but I think that it means to me what we know about and understand other cultures, or to integrate one culture into another”. “That one knows a lot about different cultures”. “To learn or know something”. “I am not sure of what it means. Therefore, I cannot say what it means to me. Intercultural can be regarded as a culture in the world. Culture is important for many. I think it is exciting, particularly the cultures that are in contrast to Norwegian cultures. It does not mean that much to me, but I still think it is interesting”.

“It is competence about different cultures. If one travels a lot, one gets a perspective of this”. “I think it means/it is a way to say: multicultural understanding. To understand others’ beliefs and ways of behaving. To know cultures outside your horizons”. “To know how the culture is in different countries”. “Knowledge about different cultures in the world”. “That we can communicate with people with other cultural backgrounds”.

“To learn about other cultures is absolutely exciting and interesting in my opinion”. “To understand culture(s) that you are not a member of”. “It means that I can understand and respect others’ cultures, something that is vital in our daily lives. e.g. it is crucial when you are travelling”. “Intercultural competence means to have knowledge about different types of cultures and un-cultures. For me, it means to fully understand the society and how societies are in other countries”. “Knowledge of other cultures”. “To me, intercultural competence is the knowledge/competence I have about the culture I live in”. “Knowledge of other countries’ and nations’ cultures and societies”.

28 respondents wrote that they do not understand the question or that they do not know the answer. Three respondents did not answer.

Vg2-VEP: Explanation to when students believe intercultural competence is achieved

“One learns all the time about new cultures and traditions, one learns from others”. “One achieves this by being with others”. “One experiences different people at different kinds of work”. “One should be taught this at school in order to respect others”. “One experiences a lot during a long life”. 5 respondents did not answer the question.

Vg1-GES: Explanation to when students believe intercultural competence is achieved

“One meets lots of people through life and at work, or through travel. One usually then learns about others’ cultures”. “The achievement will not be accomplished until you have lived for a while. I think it is a combination of travelling, reading and meeting new people that give that competence and understanding.” “Life experience teaches us a lot”, “one must collect and work up skills”. “Because you will communicate through life with people from other cultures and backgrounds”. “Because to fully achieve intercultural competence you must have knowledge of other cultures”, “it takes time to get to know foreign cultures”, “you learn all the time, every day”, “it is at work you meet lots of people”. “One may learn a lot at school, but one gains experiences through life”, “because one meets different people at work and school with various background”.

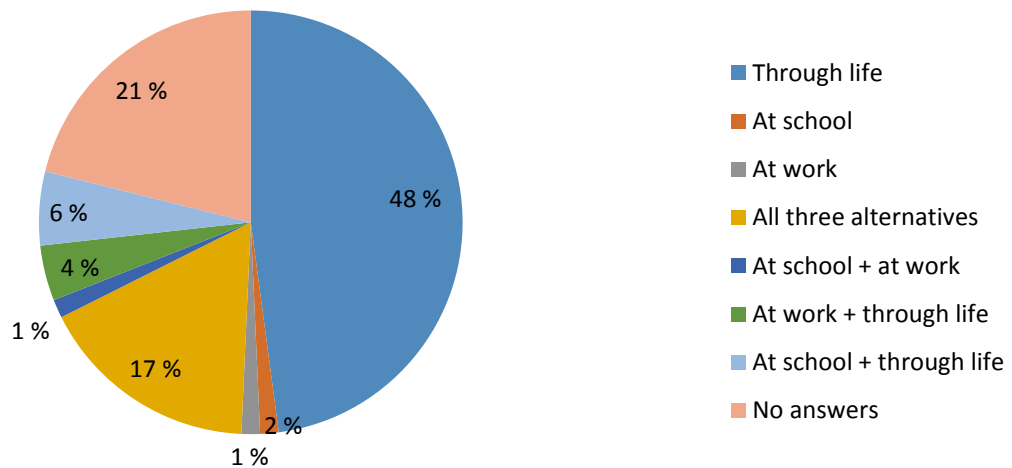
“One learns a few principles at school, but most aspects are learnt through ones’ eyes”. “We learn about other cultures”. “To see the world for oneself”. “Culture has nothing to do with work or school, is my opinion”. “One meets new people”.

through life, and at school". "Because both at school and work are where one meets people from other cultures", "it is through life one gains competence about one's culture. It is not enough with competence from work and/or school", "by meeting people from different places in the world".

The majority of the students participating in the thesis project understand culture as knowledge about people in other countries and their ways of living, such as traditions and values. They seem to have adopted an understanding of culture that is close to the one found in *Merriam-Webster's Learners Dictionary* where culture is also explained as special features of everyday existence shared by people in the same society. Approximately 15 % of the students connect culture to entertainment that people enjoy, such as art, drama and music. However, about 13 % of the students did not respond to the question of how they understand culture or expressed that they did not understand the question. These results show that the answers of the majority of the students coincide with the teachers' results.

Further, in terms of intercultural competence, the majority of the answers (approximately 54 %) showed that the participants are unfamiliar with the term or that it does not mean anything to them. Approximately 21 % understand intercultural competence as developed by Byram, while the rest of the respondents explained intercultural competence as merely the learning of, and knowledge of other cultures. Hence, 25 % of the students think intercultural competence is quite similar to what the respondents themselves think about their own perceptions of other cultures. Here the result differs from the educators since the students' answers prove that the term intercultural competence is unknown to the majority of them, and only about 21 % understand it as developed by Byram where aspects such as knowledge, understanding, respect and communication are emphasised.

Table one: When is intercultural competence achieved?

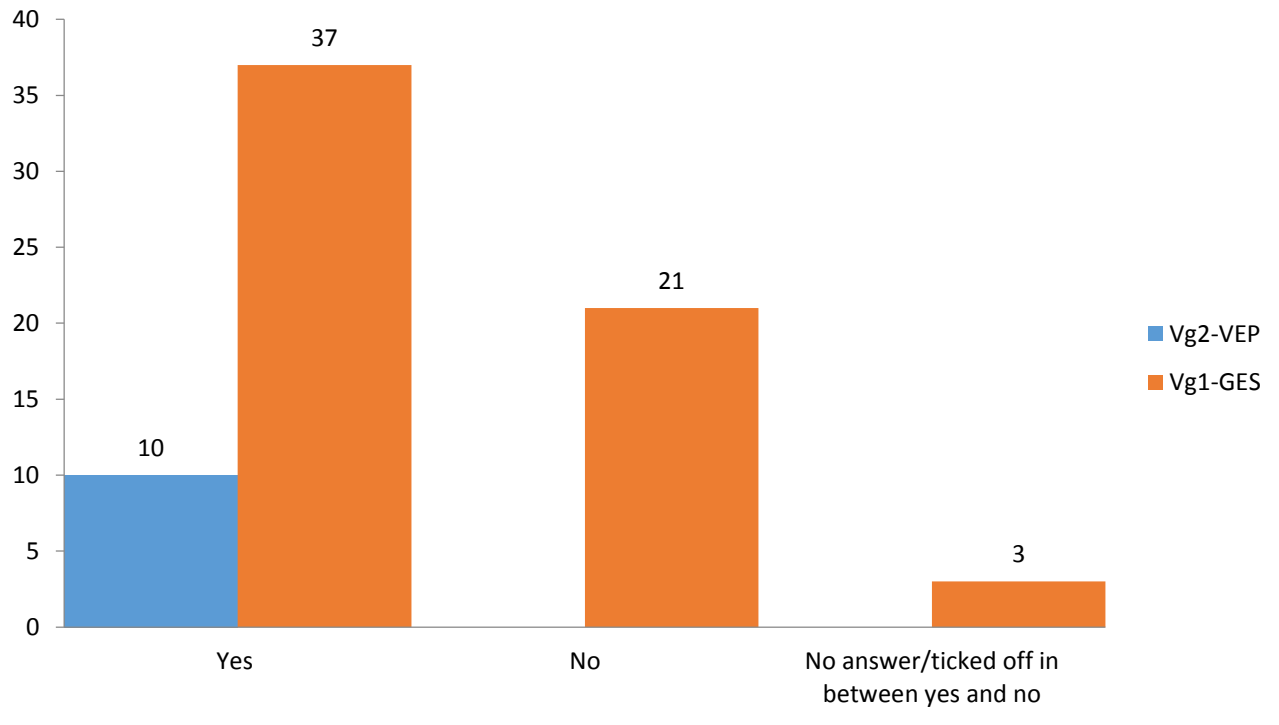

The majority of the students believe that intercultural competence is achieved through life, while approximately 17 % specify that it is obtained through school, at work and further developed through life. They explain this view with that one meets and experiences new people and cultures both at school, at work and through life. It is not enough to learn about the process because one must experience it. 21 % of the students did not answer the question.

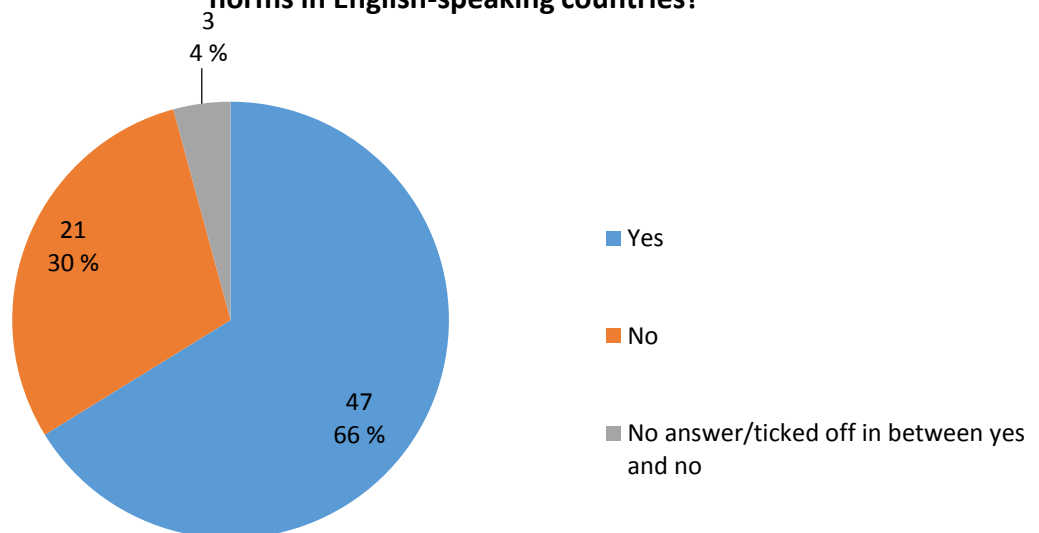
The results show that even though most students participating in the study have stated that they are not familiar with the term intercultural competence, they still seem to agree that intercultural competence is a process of life-long learning. Thus, it is developed throughout life. However, according to the majority of the students, this life-long learning takes place outside school and work.

Students' opinions regarding the intercultural component in English classes

Table two: Do you learn about general politeness and awareness of social norms in English-speaking countries?

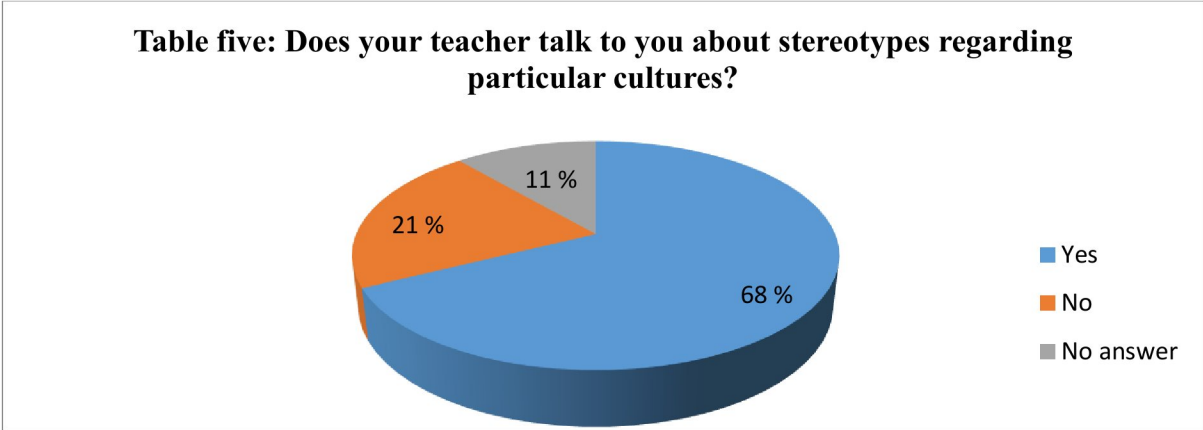
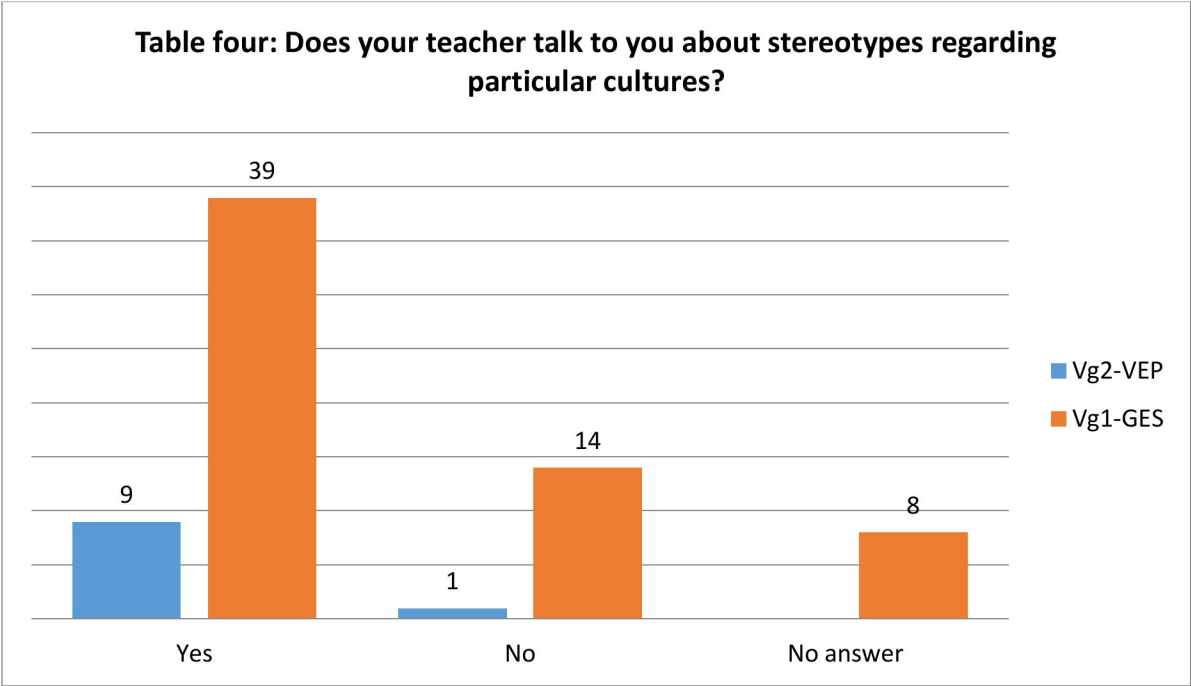

Table three: Do you learn about general politeness and awareness of social norms in English-speaking countries?

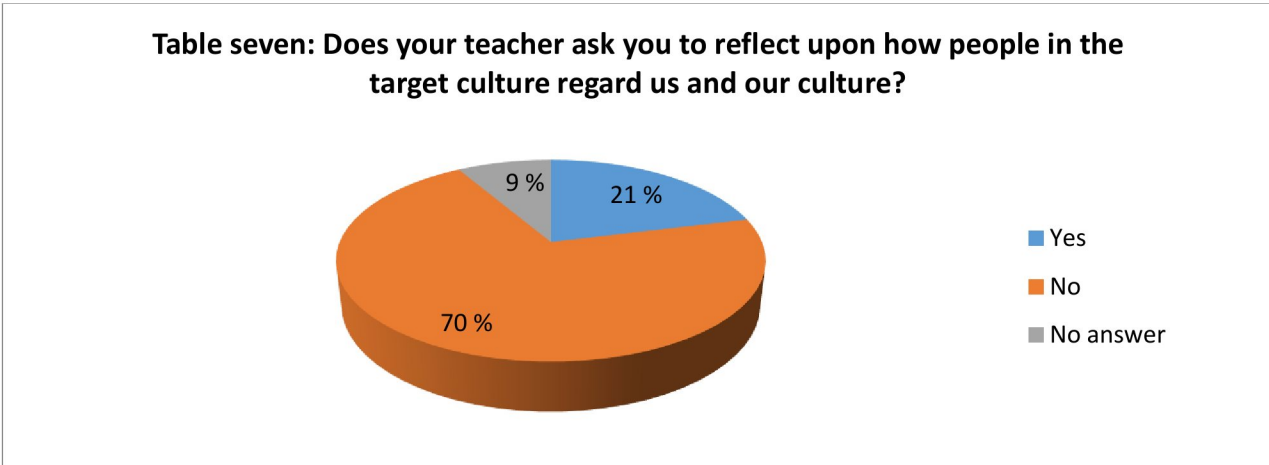
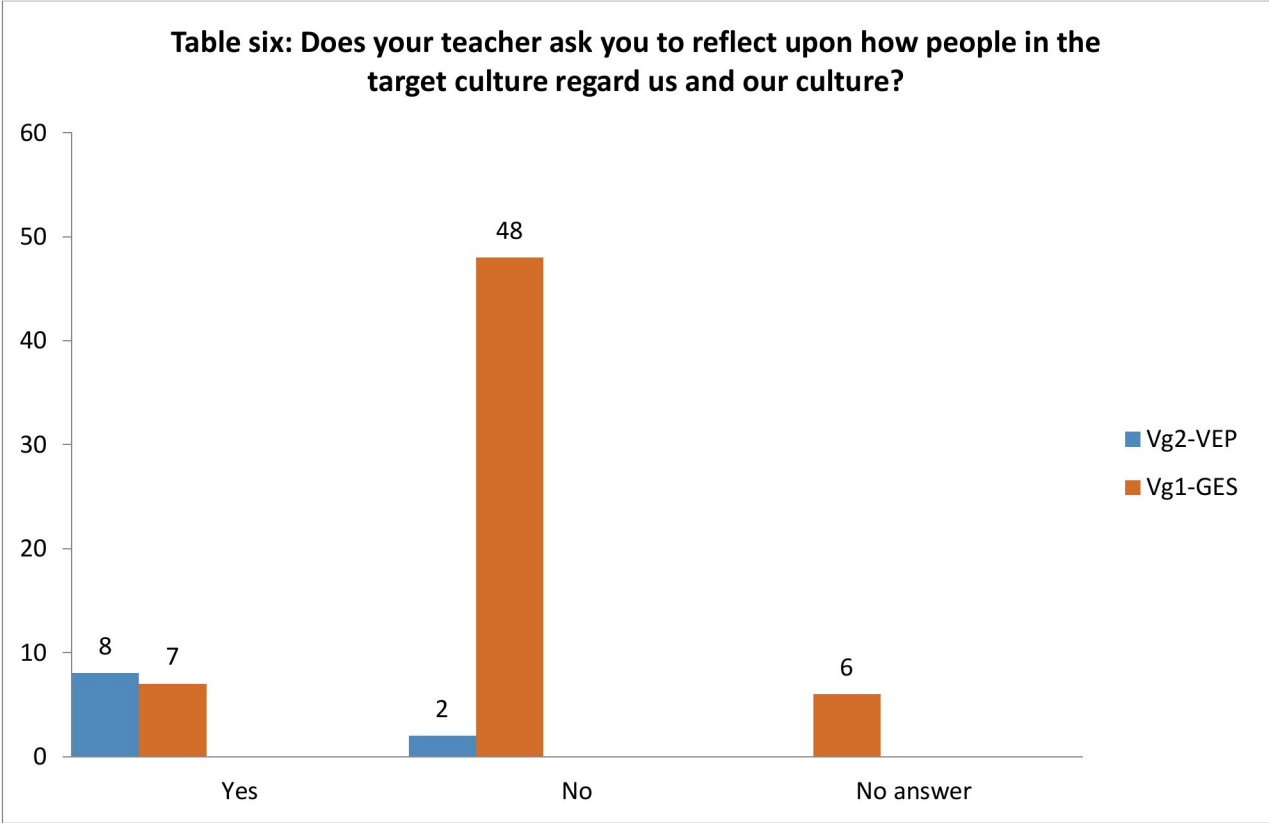

Even though 30 % of the students claim that they do not learn about ordinary politeness of social norms in English-speaking countries, the majority of 66 % consider they do. It is

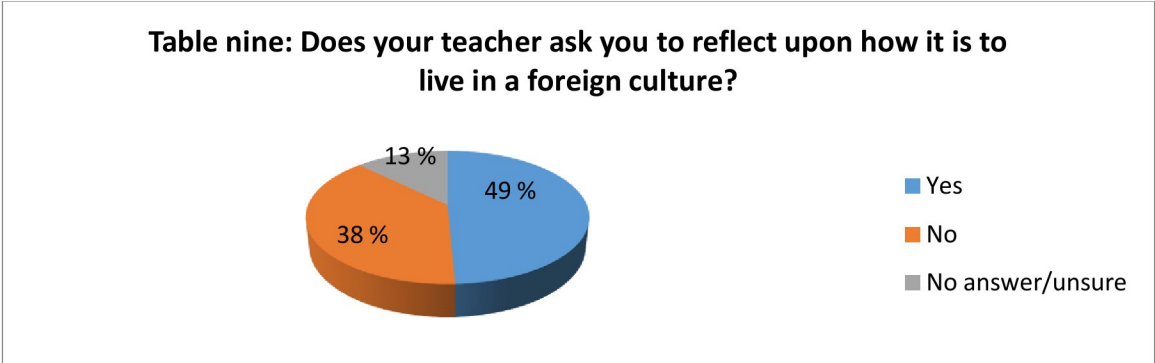
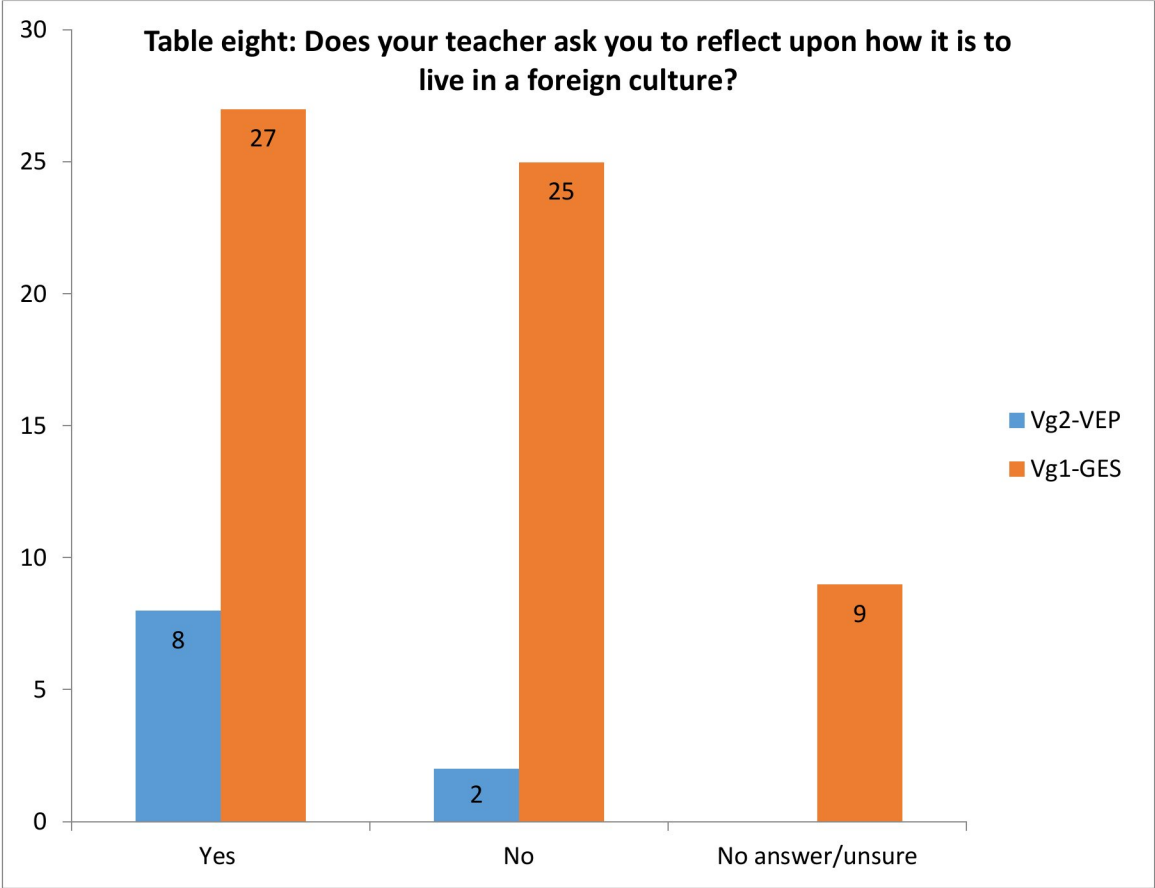
interesting, however, to note that 100 % of the Vg2-VEP students answered positively to this question. The educators pointed out the importance of knowledge of other cultures and how to behave when encountering other cultures. They emphasised the necessity of teaching students codes of how to behave when meeting with people from other cultures. Even so, 39 % of the Vg1-GES students consider that they do not learn about general politeness and awareness of social norms in English-speaking countries, or they have not responded to the question.

The majority, 68 %, of the students confirm that teachers talk about stereotypes regarding particular cultures. The educators explain that talking about stereotypes will help students become more aware of other cultures, and that it is also useful to prevent prejudice. The majority of the Vg2-VEP students answered positively to this question.

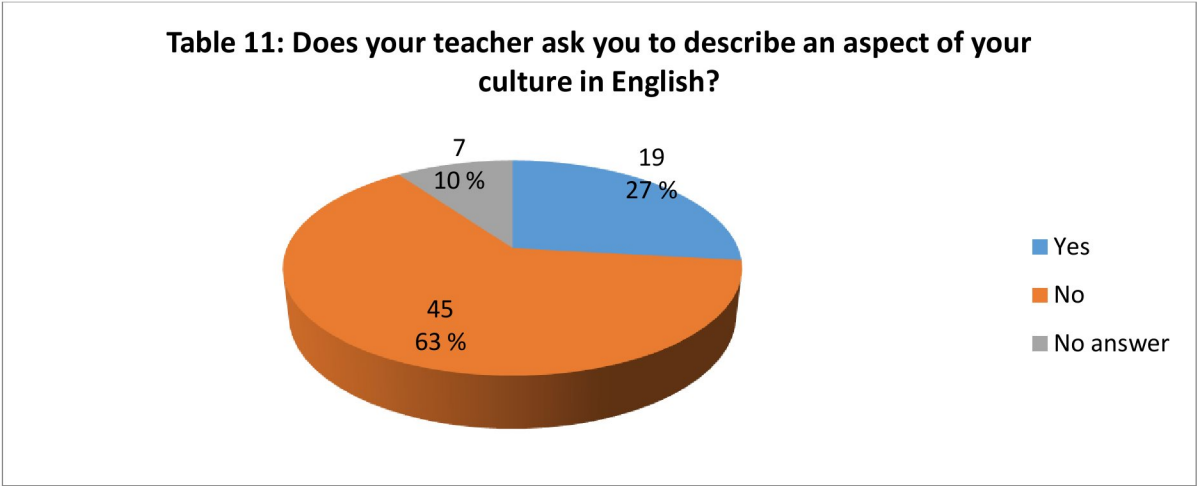
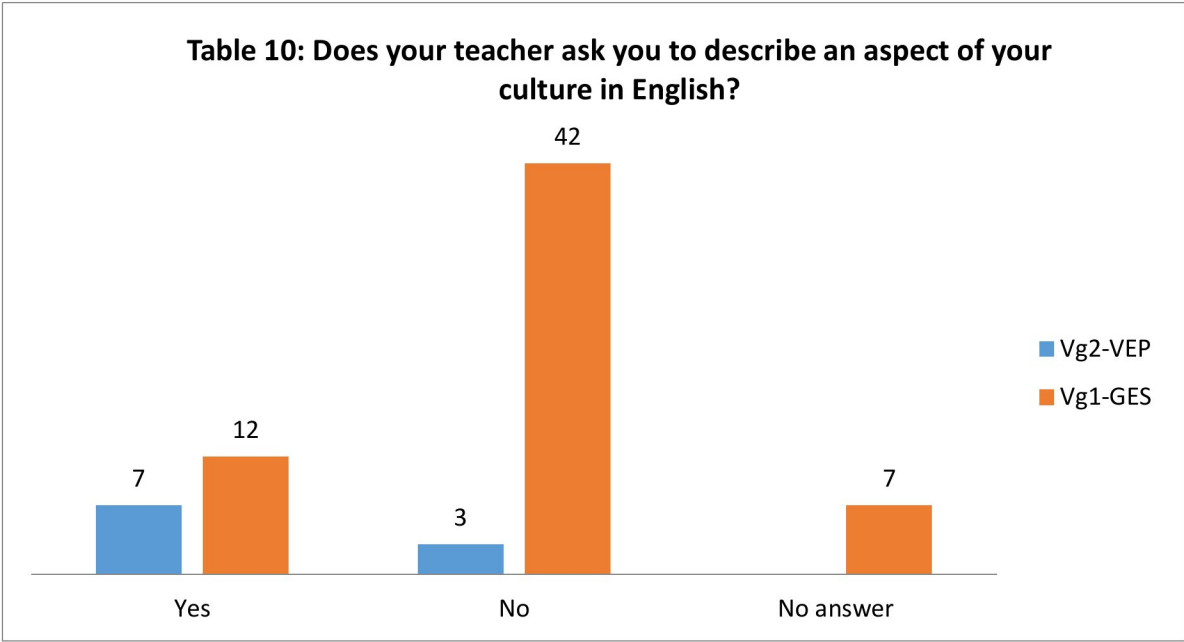

21 % of the students agree that their teachers ask them to reflect upon how people in the target culture regard us and our culture. This result does not correspond with the views of the majority of the teachers who stated that they ask pupils to reflect upon how people in the target culture regard us and our culture. Once again, we note that most of the Vg2-VEP students answered positively to the question.

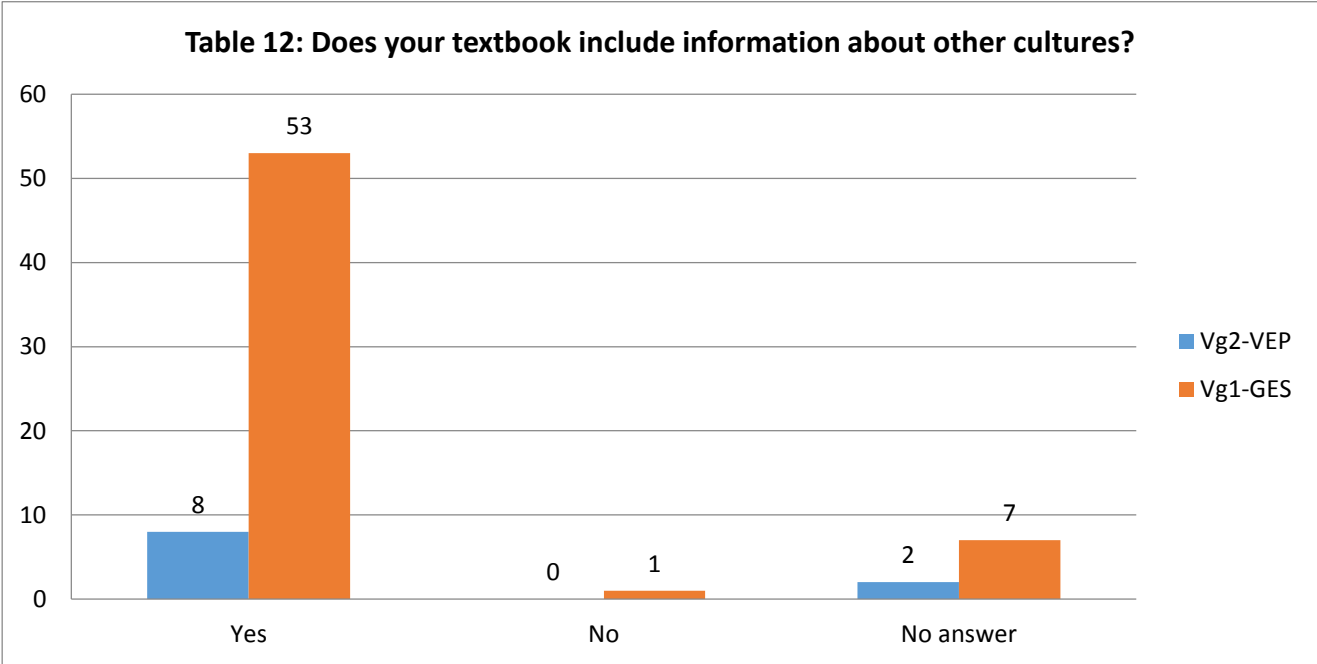
Here the result indicates that 49 % of the students confirm that their teachers ask them to think about what it is like to live in a foreign culture. This result corresponds better with the teachers' result than the result for the previous question. What is interesting to note, though, is that once again the majority of the Vg2-VEP students responded positively.

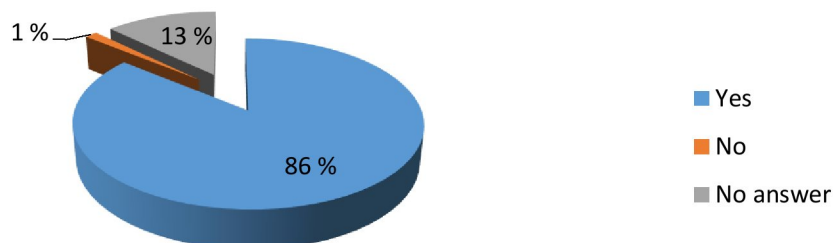
Here, the result reveals that 27 % of the students state that they are asked by their teachers to describe aspects of their cultures. This is a less positive response than the educators' where two out of five expressed that they ask their students to do so. Once more the majority of the Vg2-VEP students answered positively to the question.

To sum up, we observe that answers from teachers and students regarding the intercultural component in the English classroom do not correspond well, especially when it comes to reflecting upon how people in the target culture regard Norway and the perceived Norwegian culture and to reflect upon how it would be to live in a foreign culture. Even more, it is interesting to note that the answers from Vg2-VEP and Vg1-GES students also differ, as all of the Vg2-VEP students admit that they learn about general politeness and awareness of social norms in English-speaking countries while only 37 out of 61 Vg1-GES students agree to this. Also, nine out of ten Vg2-VEP students acknowledge that teachers talk to them about stereotypes regarding particular cultures, whereas 39 Vg1-GES students agree to this. Furthermore, eight Vg2-VEP students state that their teachers ask them to reflect upon how people in the target culture regard Norway and the perceived Norwegian culture while only seven Vg1-GES students agree to this. Moreover, eight Vg2-VEP students responded positively to the question about teachers asking them to reflect upon how it is to live in a foreign culture where of 27 Vg1-GES students agree to this. Finally, seven Vg2-VEP students wrote that their teachers ask them to describe an aspect of their cultures in English, while only 12 Vg1-GES students agree to this.

Students’ opinions regarding the intercultural component in teaching

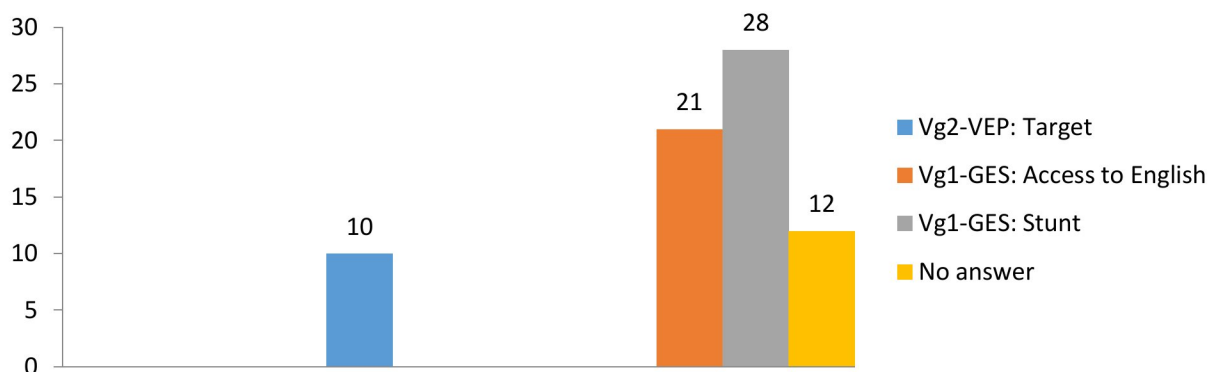

Table 13: Does your textbook include information about other cultures?

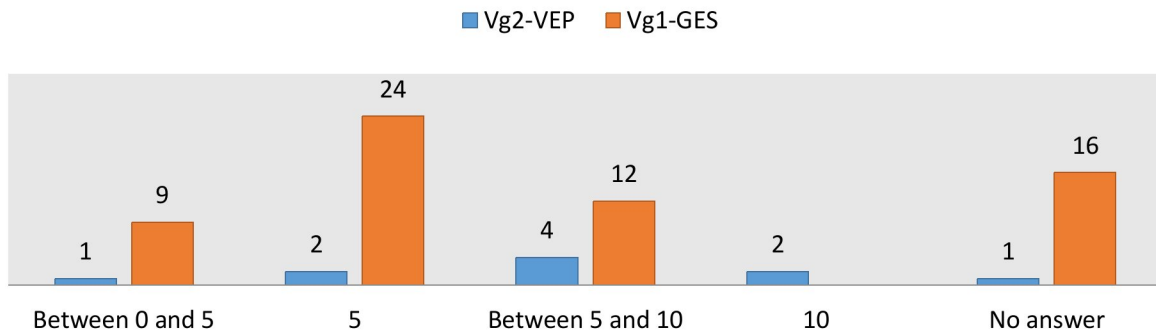

The results reveal that the majority (86 %) of the students believe that the textbooks include information about other cultures, 13 % have not answered the question while only 1 % responded negatively. The participants mention examples such as information about Mexico, America, Australia, New Zealand and Great Britain. Some also mention information about Native Americans, Aborigines and people from India. Incidentally, four people named Sophie Lancaster who was a British Goth girl who was killed in 2007. However, she is not included in any of the textbooks.

Table 14: Names of students' textbooks

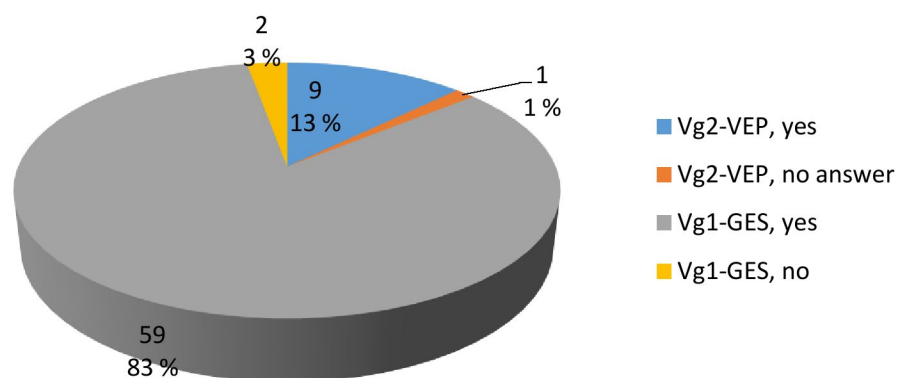
Table 15: To what extent do you think that your textbook is adequate for promoting intercultural competence, as you understand it?

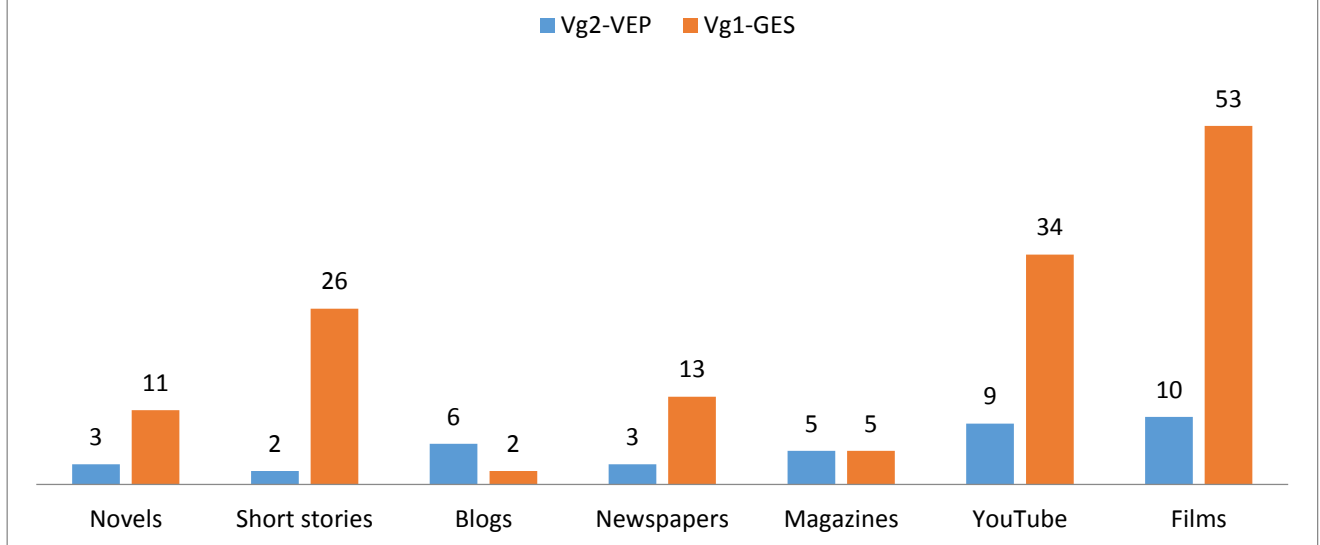
The students verify that *Target*, *Access to English* and *Stunt* all contain information regarding other cultures for instance information about American, Australian, British and New Zealand culture. These books also include information about indigenous people such as Australian Aborigines and Native Americans.

Yet, the majority of the Vg2-VEP students who use *Target* believe it is better for promoting intercultural competence than the Vg1-GES students who use *Access to English* and *Stunts*. This result is the opposite of the teachers' results who were less satisfied with *Target*. Thus, students and educators disagree about the textbooks' adequateness for promoting intercultural competence.

Table 16: Does your teacher use other materials during language teaching

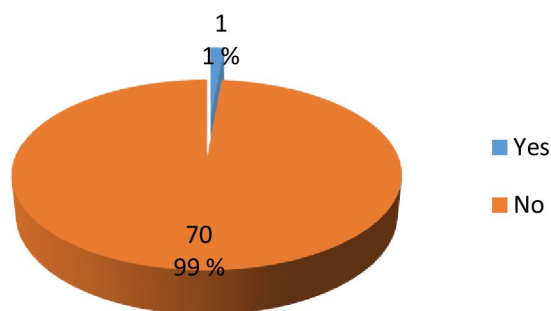
Table 17: Students' opinions about teaching materials used in class.

Some of the answers were difficult to analyse because even though a few of the students state that their teachers do not use other materials in language teaching, they still ticked off different kinds of additional materials used in class. Such answers are therefore regarded as agreeing to the statement that other materials are used in class. Consequently, 96 % of the participants confirm that their teachers use additional material during language teaching.

The result shows the students' confirmation of their positive attitude to the use of films, YouTube and short stories in addition to the textbook in language teaching. We also observe that blogs and magazines are more used in Vg2-VEP classes than Vg1-GES classes. These results coincide with the teachers' results that revealed their viewpoints of other materials as excellent support for other methods of language teaching.

Table 18: Does your teacher invite persons originating from foreign countries to your classroom?

Here we see that the results do not correspond to the one obtained in the questionnaires to the teachers as two out of five of them claimed to invite people from other cultures into their classrooms.

As can be seen, the majority of the students, 86 %, agree that their textbooks include information about other cultures such as American, Australian, British and New Zealand cultures. Also, they agree that the textbooks contain information regarding indigenous people such as Australian Aborigines and Native Americans. Furthermore, another 96 % of the students agree that their teachers use additional material during language teaching. The use of short stories, films and YouTube is pointed out in particular. Even though the students were not asked to compare the two textbooks, it is interesting to note that the majority of the Vg2-VEP students who use *Target* believe this textbook is better for promoting intercultural competence than the Vg1-GES students who use *Access to English* and *Stunts*.

Students' opinions regarding the necessity of intercultural competence

Most students perceive culture to entail what is close to the definition found in *Merriam-Webster's Learners Dictionary*. Even so, the majority of the students' answers proved that about 54 % of them are unfamiliar with the term intercultural competence and their answers do not correspond with the teachers'. The students' answers are less positive than their educators' when it comes to the intercultural component in the English class. However, the answers from the Vg2-VEP students are more positive than the Vg1-GES' answers. Still, one must keep in mind that only 10 Vg2-VEP students answered the questionnaire. All in all, these results show that students are less positive regarding the

necessity of intercultural competence than their teachers are. However, the result might have been different if more Vg2-VEP students had participated, but this is only a hypothesis.

4.3. The Results of the Focus Group Interviews

The interviewees understand intercultural competence as knowledge and values that are beyond language structures such as syntax and grammar. Also, understanding, tolerance and attitudes are stressed. Moreover, they express the importance of teaching the correct manner of speaking such as, for example, politeness. The interview groups confirm the necessity of intercultural competence because of the difficulty of communicating without any comprehension or perception of what the term entails. They explain further that one cannot travel to a country without knowing how to behave. In addition, it is important to learn about a country's history because it influences the culture. However, there is a slight disagreement between the participants concerning the importance of intercultural competence, seeing that one interviewee claims that it is more important to learn to speak the language. Even so, a bit of "culture knowledge" is regarded as beneficial.

The interview groups confirm that they include the intercultural component in class. It is, however, difficult to explain in detail what they do because they assume they include the intercultural component automatically. They state that they talk a lot about stereotypes in class and that one's perception of other people is based on stereotypes that quite often pave the way for prejudice. Moreover, the interviewees confirm that the intercultural component in the English class also includes talking about different cultures' values and comparisons between different cultures. They explain further that students may not always be aware that such a promotion of intercultural competence is done because students misunderstand or do not realise that this is actually taking place when they find information about other cultures, or describe aspects of their own cultures. Also, the interview groups point out that they seldom use the term intercultural competence in class. In like manner, the interviewees guess that students may not always realise that their teachers are in charge of invitations to people originating from foreign cultures to school. Humour is mentioned as an aspect of intercultural competence because it can be deeply tied to culture and can thus be unperceived or misunderstood.

Additionally, the participators in the interview point out that there is a difference between the inclusion of the intercultural component in Vg2-VEP and Vg1-GES. The reason why is because the Vg2-VEP classes are smaller than Vg1-GES classes, and the students in Vg2-VEP

classes are linguistically weaker so teachers have to speak more slowly to make students understand what is being said. Furthermore, it is harder to engage these students in big debates. One may, however, have discussions in class. Such discussions are important because it forces the students to practise the target language.

The interviewees explain further that the intercultural component in teaching English includes, among others, reading literature. By reading literature empathy and sympathy are, hopefully, experienced. Also, the use of additional teaching materials is emphasised such as YouTube, documentary and film clips from History Channel. Moreover, Australian, South-African, British and American ways of living are presented in various textbooks.

The interviewees confirm the necessity of intercultural competence because of the difficulty of communicating without knowing how to behave when meeting people who are representatives of different cultures. Further, they emphasise the importance of knowledge and respect for people of various cultures. One of the interviewees points out that even though one, most likely, includes intercultural competence in one's teaching without giving it further thoughts, one must remember that language is culture. One cannot learn a language without learning about cultures.

Neither of the interviewees uses the CEF as a tool to carry out and promote the planning of teaching a foreign language. However, because the CEF also includes a standardisation of language exams, the teachers use this to explain the many CEF's levels to the students.

5. Discussion

To develop the intercultural dimension in language teaching, it is, according to Byram et al., necessary to allow students to understand and accept people from different cultures with other unique perspectives, values and behaviours. This will, most likely, prepare students for communication with people from different cultures, and eventually, they will acknowledge that such interactions are inspirational experiences. With time, students will, hopefully, become intercultural speakers or mediators who can engage in communication without stereotyping people from different cultures (Byram et al., 2002, p. 9-10).

Knowledge, attitudes and skills of interpreting, relating, discovery and interaction are the principal components of intercultural competence defined by Byram. Knowledge about what it means to be a member of another culture is essential to develop an understanding for

people who are perceived as different. Likewise, to accept that one's own values, beliefs and behaviours are not necessarily the correct ones and to be able to see what it looks like from an outsider's point of view are equally important. Hence, to let students reflect upon what it would be like to live in the target culture and upon how people in the target culture regard us and the Norwegian culture, are insightful activities. Attitudes such as showing respect, being open-minded, curious and tolerant towards people from other cultures are just as important. Furthermore, to be competent to understand documents or events from other cultures and to relate them to one's own culture are meaningful, as these skills of interpreting and relating may prevent misunderstandings. Finally, the skills of discovery and interaction are significant to acquire new knowledge and combine it with the knowledge one already has (Byram et al., 2002, p. 12-13).

Dimitrios Thanasoulas (2001) points out that teachers should always have in mind the need to raise "[...] students' awareness of their own culture, to provide them with some kind of metalanguage in order to talk about culture" (Thanasoulas, 2001, p. 9). Furthermore, it is essential to promote an understanding of the target culture in a way that allows students to understand different cultural behaviours (Thanasoulas, 2001, p. 9-10). Whether a teacher is a native or a non-native speaker is not the most important aspect, but rather whether the teacher can help students to see the relationship between their own and other cultures. Such a teacher would help students acquire an interest in and curiosity about individuals from foreign cultures, and would also help students develop an awareness of themselves and their own cultures seen through the eyes of people from other cultures (Byram et al., 2002, p. 10).

To provide students with a different perspective of the target culture can be challenging to do in the classroom, but there are, however, methods where such perspectives can be achieved. In addition to bringing posters, pictures, maps and other materials to help students create an image of the target culture, Thanasoulas suggests that teachers can send their students on "cultural errands" to supermarkets to have them write down names and types of imported merchandises from the target culture. Moreover, in addition to inviting guest speakers to talk about their experiences in a foreign culture, he also recommends an activity where the students in groups of three or four make a list of the features that supposedly distinguish the home and target culture (Thanasoulas, 2001, p. 10-11).

Even though the use of textbooks is practical and functional, it is also beneficial to use additional materials in class. To develop an empathic view that allows students to interpret

different cultural behaviour is meaningful. Empathy is thus a keyword. Literature, in addition to films, can help students expand their language competence and develop students' empathy for the portrayed characters because they can present language and situation simultaneously (Thanasoulas, 2001, p. 12). Here, students have the opportunity to get an insight into everyday cultures, common conflicts and emergency situations. Moreover, films also portray various ways of communication, for example, politeness such as greetings, saying goodbye and manners of inquiry in addition to the many ways of socialising in different situations. To allow students to become familiar with various forms of non-verbal communication typical in the target culture such as gesture and facial expressions is just as important as linguistic knowledge. The drawback, however, is that the reader and the viewer are only observers and not participants.

6. Conclusion

The aim for this thesis was to examine views on the development of intercultural competence through EFL in the Norwegian upper secondary school. I started with the research question "What is teachers' and students' understanding of the intercultural dimension in English teaching?". To study this, I also posted four sub-questions: Do teachers and students have knowledge of and understand the term intercultural competence? How do educators and students perceive the intercultural component in the English class? Do teachers think they include the intercultural component in their teaching? Do teachers and students find the concept of intercultural competence necessary?

The teachers and the majority of the students understand culture as knowledge about people in other countries and their ways of living, such as traditions and values. However, the teachers have also adopted an understanding of culture which is close to the one found in the English curriculum where the importance of knowing and understanding the many ways of living in English-speaking countries is highlighted. Regarding intercultural competence, the teachers agree that the term includes knowledge, attitudes and the skills of relating and interaction. Knowledge is a keyword that is pointed out by several of them. Even so, they find the aspect of attitudes equally important which they refer to as tolerance and respect for other cultures. Even though the majority of the students are familiar with culture, they are unfamiliar with the term intercultural competence.

Most students participating in the thesis project confirm that they learn about ordinary politeness of social norms in English-speaking countries and that they talk about stereotypes regarding particular cultures in class, which correspond well with the teachers' answers. However, only a minority of the students believe that their teachers ask them to reflect upon how people in the target culture regard us and our culture and describe an aspect of their culture in English, which do not correspond with the teachers' point of view. The teachers and the majority of the students agree that their textbooks include information about different cultures. Furthermore, the students also confirm that their teachers use additional teaching material in class such as various literature and films.

In terms of the necessity of intercultural competence, the students' answers are less positive than their educators. The Vg2-VEP students answered more positively than the VG1-GES students. However, only 10 Vg2-VEP students responded to the questionnaire, and the result might have been different if more Vg2-VEP students had participated, but this is only a hypothesis. The teachers, on the other hand, agree to the necessity and emphasise the aspects of attitudes and knowledge as essential when it comes to intercultural competence. Further, they point out tolerance and respect for other cultures, knowledge of other cultures and the skills of relating and interaction in ways of behaving and asking questions as essential.

Finally, to answer my main question: "What is teachers' and students' understanding of the intercultural dimension in English teaching?" The teachers' understanding of the intercultural dimension in English teaching is that it is an essential part of language education. They confirm their beliefs in the development of intercultural competence through EFL in the Norwegian upper secondary school. The students, on the other hand, are not as positive. The reason why is uncertain, but a hypothesis made by the interviewed teachers is that many students do not always realise when promotion of intercultural competence occurs because teachers rarely use the term intercultural competence in class.

References

- Aareklett, Kristin Maage, Hals, Øystein, Lindaas, Kristin, & Tørnby, Hilde. (2009). *Stunt*. Oslo: Det Norske Samlaget.
- Balsvik, Lillian, Bratberg, Øivind, Henry, James Stephen, Kagge, Julia, Pihlstrøm, & Rikke. (2015). *Targets*. Oslo: Aschehoug.
- Burgess, Richard, & Sørhus, Theresa Bowles. (2013). *Access to English*. Oslo: Cappelen Damm.
- Byram, Michael. (1997). *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. Clevedon: Multilingual Matters LTD.
- Byram, Michael, Gribkova, Bella & Starkey, Hugh. (2002). *Developing The Intercultural Dimension in Language Teaching. A Practical Introduction for Teachers*. Strasbourg: Council of Europe. Retrieved 3. July 2016 at https://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Guide_dimintercult_EN.pdf
- Clouet, Richard. (2012). Studying the role of intercultural competence in language teaching in upper secondary education in the Canary Islands, Spain. *Onomázein*. Vol. 26. P. 309-334.
- Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment Strasbourg: Council of Europe. Retrieved 26. May 2016 from http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/source/framework_en.pdf
- Göbel, Kerstin & Helmke, Andreas. (2010). Intercultural learning in English as foreign language instruction: The importance of teachers' intercultural experience and the usefulness of precise instructional directives. *Teaching and Teacher Education*. Vol. 26. P. 1571-1582.
- Hofstede, Geert, Hofstede, Gert Jan & Minkov, Michael. (2010). *Cultures and Organizations Software of the Mind*. New York: Mc. Graw-Hill Companies.
- Learner's definition of culture. (2016). *Merriam-Webster Learner's Dictionary*. Retrieved 2. July 2016 from <http://www.merriam-webster.com/dictionary/culture>
- Liddicoat, Anthony & Scarino, Angela. (2013). *Intercultural language teaching and learning* West Sussex: Blackwell Publishing

- Lund, Ragnhild Elisabeth. (2008). Intercultural competence – an aim for the teaching of English in Norway? *Acta Didactica Norge*. Vol. 2 No. 1 Art 9. P. 1-16.
- Lundgren, Ulla. (2002). *Interkulturell förståelse i engelskundervisning – en möjlighet*. Doctoral dissertation. Lund University. Retrieved 27. September 2016 from <http://rudar.ruc.dk/bitstream/1800/8716/1/lundgren.pdf>
- McKay, Sandra Lee. (2006). *Researching Second Language Classrooms. ESL Applied Linguistics Professional Series*. London: Lawrence Erlbaum Associates.
- Mork, Nelle. (2015). *Promoting Intercultural Competence: The role of interculturality in English teaching*. Method and Project. University of Gothenburg.
- Ronwicz, Eddie & Yallop, Colin. (2012). *English One Language, Different Cultures*. London: Continuum International Publishing Group.
- Thanasoulas, Dimitrios. (2001). The Importance Of Teaching Culture In The Foreign Language Classroom. *Radical Pedagogy*. Retrieved 15. December 2016 from http://www.radicalpedagogy.org/radicalpedagogy/The_Importance_of_Teaching_Culture_in_the_Foreign_Language_Classroom.html
- Utdanningsdirektoratet. (2013). English subject curriculum. Udir.no. Retrieved 15. April 2016 from http://www.udir.no/kl06/ENG1-03/Hele/Komplett_visning?lplang=eng
- Wilkinson, S. (2004). Focus group research. Silverman, D. (ed). In *Qualitative Research: Theory, Method and Practise* (2nd edition). Los Angeles and London: Sage.

Spørreskjema i forbindelse med skriving av masteroppgave i engelsk

N

Nelle Merete Christine Mork

sø 28.02, 20:43

Nelle Merete Christine Mork
Master; Sendte elementer

Hei

I min masteroppgave i engelsk ønsker jeg å forske på hvordan lærere ved [REDACTED] inkluderer det interkulturelle komponentet i engelskundervisningen. Jeg håper derfor at jeg får tillatelse til å gi ut spørreskjema til lærere og elever på Vg1 studieforberedende og Vg1 og 2 yrkesfaglige utdanningsprogram.

Dette skal selvfølgelig ikke gi noe ekstra belastning for ansatte på [REDACTED], og jeg vil påta meg ansvaret med å kopiere/levere skjemaene til skolen og hente disse igjen ferdig utfylt. Det jeg trenger er antall lærere og elever pr. klasse. Hvis ønskelig kan jeg også sende masteroppgaven når den er ferdig.

Ser frem til å høre fra dere.

Mvh
Nelle Mork

Questionnaire - educators

Personal information: Gender:	Age: Female: ☐ Male: ☐
Educational background:	
Levels taught :	
Teaching experience:	Number of years:
Current teaching position	Programmes for General Studies ☐ Vocational Education Programmes ☐
Years of living abroad	When?

1. What is your understanding of *culture*?

---

2. What does *intercultural competence* mean to you?

-----
3. When do you think *intercultural competence* is achieved? (You may tick several alternatives)

At school:

At work?

Through life:

3a. Explain why:

-----

4. Does the textbook you are currently using include *intercultural information*?

Yes:

No:

The textbook's name: _____

4a. If yes; please give examples:

-----

5. To what extent do you think that texts in the textbooks are adequate for promoting *intercultural competence*, as you understand it?

0 _____ 5 _____ 10

6. Do you use other materials during language teaching?

Yes: No:

6a. If yes, what kind of material?

Novels:

Short stories:

Blogs:

Newspapers:

Magazines:

YouTube:

Films:

Other material: _____

6b. Why do you use these types of materials?

-----

7. Do you teach your students general politeness and awareness of social norms in English-speaking countries?

Yes: No:

7a. If yes; why?

---

8. Do you invite persons originating from foreign countries to your classroom?

Yes:

No:

8a. If yes; why?

---

9. Do you talk to your students about stereotypes regarding particular cultures?

Yes:

No:

9a. Why/why not?

---

10. Do you ask your pupils to describe an aspect of their own culture in the target language?

Yes:

No:

10a. Why/why not?

-----

11. Do you ask your pupils to reflect upon how people in the target culture regard us and our culture?

Yes:

No:

11a. Why/why not?

-----

12. Do you ask your pupils to think about what it would be like to live in the foreign culture?

Yes:

No:

12a. Why/why not?

-----

13. Do you have any comments you would like to add?

Thank you for your participation!

Spørreskjema - elever

Personlig informasjon:	Alder _____
Kjønn:	Mann ☐ Kvinne ☐
Studieretning:	Studieforberedende ☐ Yrkesfaglig ☐

1. Hvordan forstår du *kultur*?

-----

2. Hva betyr *interkulturell kompetanse* for deg?

-----

3. Når mener du at *interkulturell kompetanse* er oppnådd? (Kan sette flere kryss)

På skolen: I arbeid: Gjennom livet:

3a. Forklar hvorfor:

-----

4. Inneholder teksten dere bruker i engelsk *informasjon om andre kulturer*?

Ja:

Nei:

Tekstbokens navn: _____

4a. Hvis ja, gi eksempler:

-----

5. I hvilken grad mener du at tekstene i teksten er nok for å promotere interkulturell kompetanse slik du forstår det?

0 _____ 5 _____ 10

6. Bruker læreren annet materiale i språkundervisningen?

Ja:

Nei:

6a. Hvis ja, kryss av for hva som blir brukt (kan sette flere kryss):

Romaner:

Noveller:

Blogger:

Aviser:

Magasiner:

YouTube:

Filmer:

Annet:

---

7. Lærer du om høflighet og andre sosiale normer i engelskspråklige land?

Ja:

Nei:

8. Inviterer læreren din personer fra andre kulturer til klasserommet?

Ja:

Nei:

9. Snakker læreren med dere om stereotyper i forhold til andre kulturer?

Ja:

Nei:

10. Ber læreren dere om å beskrive noen aspekter av deres egen kultur på engelsk?

Ja:

Nei:

11. Ber læreren din dere om å reflektere over hvordan innbyggere i andre kulturer ser på oss og vår kultur?

Ja:

Nei:

12. Ber læreren dere om å tenke over hvordan det ville vært å leve i en fremmed kultur?

Ja:

Nei:

13. Ønsker du å legge til noen kommentarer/tanker?

Takk for deltakelsen!

Appendix 4: Questionnaire answers from educators

1. What is your understanding of culture?

- Kultur er noe som er felles for en gruppe mennesker. Ofte vaner eller en måte å være på.
- Kultur er de skikkene, tradisjonene og verdiene vi har i det samfunnet vi er en del av. Kultur er stadig i forandring.
- Culture is something that is shared by groups of people. A set of shared values and beliefs and social interaction.
- Culture and codes, rules, standards on what is acceptable or not, what is experienced as valuable in a certain culture: clothes, attitude towards the elderly, religion, culture is also language, institutions, traditions, beliefs.
- The sum of norms and values that make up an individual, a group or society.

2. What does *intercultural competence* mean to you?

- Det å ha kunnskap og kompetanse om ulike kulturer, men også på tvers av kulturer.
- For meg handler dette om at elevene kjenner til ulike kulturer og har forståelse og toleranse, slik at de kan samhandle med mennesker fra ulike kulturer.
- To have knowledge of other cultures, and how to interact with them.
- Savvy, how to behave around people/representative of other cultures: what is appropriate and inappropriate in terms of asking people questions. Lack of cultural savvy leads to culture clashes and animosity.
- To have knowledge of understanding of and respect for the norms and values of cultures other than your own, and can see different cultures in relation to each other.

3. When do you think *intercultural competence is achieved*? (You may tick several alternatives)

Three of the respondents ticked off all the alternatives, while one respondent ticked off both *at school* and *through life*, while the fifth respondent solely chose *through life*.

3a: Explain why:

- Jeg tror dette kan oppnås på flere måter, men spesielt i møte med mennesker som har en annen kultur enn deg selv. Det kan vi møte både på skolen og på jobb, men kanskje spesielt over lengre tid hvor du reiser og opplever en ny kultur og møter nye mennesker.

- Det læres gjennom å møte mennesker med ulike kulturelle bakgrunner. Det læres gjennom fortellinger i bøker, media, filmer osv., der ulike kulturer blir presentert. Det læres på skolen, men også gjennom erfaringer man gjør seg gjennom livet.
- I believe it is learned through life, through personal experiences and knowledge.
- You learn when you travel and get to know people from different cultures. You study cultures at school and the more you read about culture and social relations and aspects of life, etc., the more aware you are. It gets deeper with more experience.
- Intercultural competence is achieved through interaction.

4. Does the textbook you are currently using include *intercultural information*?

The respondents answered positively. The textbooks that are mentioned are Targets, Access to English and Stunt.

4a. If yes; please give examples.

- Det er blant annet et kapittel om indianere og deres møte med europeerne. Vi lærer om indianernes kultur og hvordan de ble kræsjet når europeerne kom.
- Tekster om Amerikansk kultur, historie. Når vi nå snakker om og leser tekster om slavene/afro amerikanere er det viktig for å forstå hvordan det amerikanske samfunnet er i dag.
- Through texts
- Access + Global Paths (international English) + Worldwide (great texts!)
- Through factual and literary texts about the topic. One example is THE PALMIST, another BUTTERFLIES

5. To what extent do you think that texts in the textbooks are adequate for promoting *intercultural competence*, as you understand it?

Two participants answered approximately 4, two answered approximately 8, while the last respondent answered: I can't say because I use different texts that I really like.

6. Do you use other materials during language teaching?

All of the respondents answered positively.

6a. If yes, what kind of materials?

- Novels, short stories, YouTube, utdrag fra andre tekstbøker
- Short stories, YouTube, films

- Novels, short stories, blogs, YouTube, films
- Novels, Short stories, Newspapers, YouTube, films
- Short stories, Newspapers, Magazines, YouTube, films

6b. Why do you use these types of materials?

- Bruker en del YouTube-klipp for at elevene har noe visuelt å se på, lytte til engelsk. Bl.a. brukt klipp med intervjuer fra indianere som lever nå, hvor de forteller hvordan de blir og har blitt behandlet. Bruker også annet materiale for å variere undervisningen.
- Jeg bruker spesielt YouTube fordi det er en god måte å visualisere det vi snakker om på. Man får et mer reelt bilde enn bare å lese tekster/se på bilder.
- I often let students choose a novel or a short story from my list that deals with cultural aspects and social conditions.
- I let students choose a novel from the novel list (20-30 texts that handle cultural aspects and social conditions.
- To achieve varied teaching and specific goals.

7. Do you teach students general politeness and awareness of social norms in English – speaking countries?

All of the respondents answered positively.

7a. If yes; why?

- Jeg synes det er viktig å være klar over at det er ulike sosiale normer i ulike land, og det er viktig å være klar over dette dersom man skal ut å reise.
- Det er viktig for å ikke oppfattes frekk i møte med andre kulturer. Vi trenger å forstå hvordan vi skal oppføre oss/prate med fremmede.
- To teach them the codes of how to behave when encountering foreign cultures.
- They travel abroad and study later in their lives. That is why it is essential to know the “codes” that would give them access to life.
- Because they need it in their future social and working life.

8. Do you invite persons originating from foreign countries to your classroom?

Three of the respondents answered no, while the other two answered yes.

8a. If yes; why?

- To let my students meet native speaker to help them become intercultural speakers.

- Because I teach English and native speakers are also an “indicator” that what students have learnt in my class can be proved useful, reliable and applicable to “real” life situations.

9. Do you talk to your students about stereotypes regarding particular cultures?

All of the respondents answered positively.

9a. Why/why not.

- Jeg synes det er viktig å være klar over ulike stereotype slik at vi kan bli mer oppmerksom på å finne ut hva som stemmer eller ikke. Da kan vi kanskje hindre at mange fordommer sprer seg.
- For å bevisstgjøre elevene, for å få frem generelle trekk, men også for å problematisere og diskutere disse.
- This is part of culture awareness and students must learn to challenge stereotypes from an early age. I myself is a good example, being a teacher from another “culture”. I take it up all the time!
- Because stereotypes generate prejudice

10. Do you ask your pupils to describe an aspect of their own culture in the target language?

Three of the respondents answered no, while two answered positively.

10a. Why/why not?

- Har ikke tenkt så mye over det egentlig. Har ikke undervist veldig mye om interkulturell kompetanse.
- Har ikke gjort det ennå, men kunne gjort det.
- Haven't really thought about it.
- We compare differences in culture, aspects and language and general behavior. They tell me about their culture, and I share information about my own! This is fun, and this is the way to learn respect and tolerance! ☺
- To equip them to future encounters with other cultures.

11. Do you ask your pupils to reflect upon how people in the target culture regard us and our culture?

Three of the respondents answered positively, while two answered no.

11a. Why/why not?

- Mye det samme som på spm 10. Men begge deler virker lurt.
- Gjøre elevene bevisst på at andre mennesker har noen tanker om hvordan vi er. For å bevisstgjøre elevene på de tingene vi har i vår kultur. Da kan man også kjenne litt på at stereotypier ikke alltid stemmer og at man skal være forsiktig med hva man tenker om andre kulturer.
- Haven't really thought about it.
- You must look at the problem from different sides, just then you learn there is no such thing as true right or wrong solutions. Again it teaches you not to judge quickly and respect the others who are different.
- To teach them that specific behavior can adjust or affect somebody's impression of you.

12. Do you ask your pupils think about what it would be like to live in the foreign culture?

Three respondents answered positively, two negatively.

12a. Why/why not?

- Av og til, men kanskje ikke egentlig så mye rundt kultur. Men vi har snakket litt om det i forhold til slaveri og undertrykking av afroamerikanerne. Hva de ville følt hvis de hadde levd på den tiden eller blitt behandlet på den måten.
- Har ikke gjort det, eller kanskje.....skriftlig oppgave om å se for seg at de er indianere når europeerne kom på 1500-1600 tallet (?)
- To raise awareness.
- We have project on being an exchange student.
- To raise awareness. To increase empathy and sympathy. To increase knowledge.

13. Do you have any comments you would like to add?

None of the respondents had any further comments.

Appendix 5: Questionnaire answers from students

1. Hvordan forstår du kultur?

Yrkesfaglig, kvinner, 16 år:

- Jeg lærer om forskjellige kulturer i filmer og tv-serier.
- Kultur for meg vil si er hvordan en gruppe med mennesker er. f.eks. på skoler er det mange div. grupper på en skole som har forskjellige interesser.
- Jeg forstår det slik at kultur er noe som er spesielt for et land eller folkegrupper.
- Jeg forstår det som hvordan personer i et land lever etter gamle tradisjoner. Det er gjerne også en veldig stor del eller hele befolkningen som liker å følge kulturen. Bilder, tekster, sang og teater kan være kulturelle ting.
- (No answer)

Yrkesfaglig, menn, 16 år:

- Kultur er hvordan folk er eller oppfører seg og hvor man er fra.
- Kultur for meg er en slags tradisjon, mat og musikk.
- Hvordan man lever, hva man spiser, hva man sier og ikke sier.

Yrkesfaglig, mann, 17 år:

- Kultur er egentlig ikke så viktig, jeg følger ikke på det, hvis noen har respekt for andre, hjelper andre, snill. Ferdig. Det holder.

Yrkesfaglig, mann, 18 år:

- Aids

Studieforberedende, kvinner, 16 år:

- Kultur er viktig i verden. Kultur skaper samhold mellom alle.
- Kultur er viktig for samfunnet. Og er noe som verden trenger, det skaper samhold.
- Jeg tenker at kultur avhenger av hvor man kommer fra. Oppfatninger av kultur er forskjellige mellom en som er fra Norge og en som er fra USA. For oppførselen er forskjellig på de to landa. Kulturen i USA er f.eks. at man kan bruke våpen fr å beskytte seg selv mens i Norge er kulturen at man ikke får bruke våpen til annet enn jakt.
- Kjennetegn ved ulike land og samfunn som gir forskjeller og likheter mellom dem. Går på alt fra normer blant folk til mat, musikk, politikk, språk osv.

- Kultur er alt som har med kreativitet og eget preg å gjøre, som musikk, kunst, teater, mat og klær.
- Kultur er hvordan folk lever i andre land.
- Kultur er levemåter, normer og tradisjoner hos andre mennesker fra f.eks. i andre land.
- Kultur forstår jeg som identitet i forskjellige land, med forskjellige språk, religioner og holdninger. Eller det du kan få med deg av underholdning.
- Kultur er best. Sammensveiser mennesker, men kan også dele. Det er hvilke normer/regler som hvert samfunn har.
- Jeg vet at det finnes mange forskjellige kulturer rundt omkring i verden. I disse kulturene er det forskjellige regler og kroppsspråk. Alle burde respektere hverandres kultur.
- Jeg forstår kultur bra. Det handler om land og hvor du kommer fra og hvem du er.
- Jeg forstår kultur ved å dra på konserter, utstillinger og å spille konserter selv. Kultur for meg handler om musikk, kunst, miljø.
- Skjønner ikke.
- Kultur for meg er sosiale og kreative ting og hendelser. Jeg mener også at kultur burde være åpent for alle, inkluderende og hyggelig.
- Jeg forstår kultur som noe du tar med deg fra der du kommer fra eller noe du har fra der du bor. Folk med forskjellig kultur kan oppfatte ting forskjellig og oppføre seg forskjellig. Kulturen din sier noe om hvem du er og hvordan du er.
- Kultur sier no om personen. Hvilken religion, hvor man kommer fra og selve personen.
- Kultur er som identiteten til en person, måten man er på, hva man liker, hva man tror på osv.
- Sammensetning av mennesker i forskjellig alder og kjønn.
- Skjønner ikke spørsmålet, men kultur jo en gruppe mennesker om deler de samme tradisjonene, mat, tro, klær f.eks.
- Når noen sier kultur tenker jeg på forskjeller i samfunnet, språk, mat, religion.
- Kultur er noe alle har. Kultur består av verdier, tradisjoner osv. Vi alle har en kultur og i et samfunn er det mange forskjellige kulturer.
- Jeg forstår at kultur er noe en gruppe har til felles.
- Jeg tenker på kultur som en samla folkegruppe med samme religion.
- Som noe vi mennesker er en del av. Aller r med i en kultur, og det finnes mange forskjellige kulturer.
- Forstår ikke.

Studieforberedende, menn, 16 år:

- Vanskelig å definere – et samlebegrep på hvordan religionen, oppførselen sier et samfunn.

- Kultur er så mangt. Det sier noe om hvordan et samfunn fungerer. Det er f.eks: mat, musikk etc.
- Jeg forstår det slik at det finnes mange forskjellige kulturer verden rundt.
- Jeg forstår det som en refleksjon av et lands/stats historie, folk, tradisjoner, vander og moderne teknologi.
- Jeg forstår ikke kultur.
- Kultur forstår jeg.
- Forstå?
- Jeg forstå.
- Jeg drar på konserter, spiller musikk og er kanskje ne gang i blant på utstillinger med mamma.
- Jeg forstår kultur på at det er musikk, kunst og språk.
- En lignende oppførsel mellom en gruppe mennesker.
- Kultur er en sammensetning av språk, rase og tradisjoner blant et folk.
- Ganske bra
- Kultur er noe en folkegruppe har til felles. Jeg synes det noen ganger er helt bullshit.
- Jeg forstår kultur som jeg forstår kunst. Noe helt unik og ubrukelig.

Studieforberedende, kvinner, 17 år:

- Kultur henger sammen med tradisjoner og arv. Derfor kan kulturen være ulik fra verdensdel til verdensdel. Og fra land til land. Det innebærer musikk, kunst, dans, eller tankemåter, perspektiver på verden og eller diverse emner. F.eks. kvinnesyn, hvilket er et ganske omdiskutert tema og noe mange, vil jeg tro, kjenner til.
- Kultur er særpregene ved forskjellige folkeslag og land. Det er det som gjør oss til de vi er.
- På en måte som gjør at jeg prøver å ikke være fordomsfull, men i stedet åpen for nye kulturer.
- Forskjeller i språk og liv fra land til land som utgjør forskjellige kjennetegn. I (hjerne) kultur(er). Musikk, språk, levemåte.... Alt vi må lære fra hverandre.
- Sammensetning av mennesker av forskjellig alder og kjønn. Bakgrunn etc.
- Jeg forstår kultur fordi jeg selv lever i to forskjellige kulturer. De er ikke så forskjellige fra hverandre, men de har sine forskjeller.
- Kultur er noe som er spesifikk til en gruppe av mennesker eller et land for eks. klær språk, måter å hilse på, mat og tankene (måten til tankene man har).
- Skjønner ikke helt spørsmålet, men kultur er forskjellige tradisjoner, religioner og mat.
- Sammensetning av mennesker med ulik alder, kjønn og kanskje fra flere steder.
- Forskjellige gruppe har ulike tradisjoner.
- Det vi liker og ikke liker, hvor vi bor.

Studieforberedende, menn, 17 år:

- Verdier, klær, språk, forskjellige land og mennesker.
- Kultur er tradisjoner, klesstil, levemåter, tro og tanker. På en måte en gruppe.
- Levemåte til mennesker innenfor et avgrenset området (skolen, Norge, vennegjeng, religion osv.)
- (No answer)
- Kultur for meg handler om etnisk bakgrunn. Religion og verdier.
- Kultur er noe som er en del av oss alle, alle har en eller annen kultur. Kultur kan være så mye, mat, sang, musikk og tradisjoner. Hver sin kultur har forskjellige tradisjoner.
- Kultur er et vidt begrep. Det første jeg tenker er sang, dans, drama, kunst etc., men etter litt ettertanke tenker jeg på hvordan en kan kalle et samfunn for en kultur med sine tradisjoner & levemåter.
- Tradisjoner som har vært i et land eller område eller i personer. Islam har en kvinneundertrykt kultur sammen med kristendom.
- Jeg forstår kultur helt greit, antakelig som alle andre nordmenn. Jeg forstår kultur gjennom samfunnet og det livet jeg lever. Det å forstå kultur i andre land og samfunn forstår jeg ikke helt i starten. Jeg må da sette meg inn i denne kulturen.
- (No answer)

2. Hva betyr *interkulturell kompetanse* for deg?

Yrkesfaglig, kvinner, 16 år:

- (No answer)
- (No answer)
- Å ha kompetanse i andre kulturer enn din egen (?)
- Det betyr at man er en del av flere kulturer.
- Vet ikke

Yrkesfaglig, menn, 16 år:

- (No answer)
- Har ikke peiling
- Læren om andre kulturer

Yrkesfaglig, mann, 17 år:

- Ikke så mye

Yrkesfaglig, mann, 18 år:

- Ebola

Studieforberedende, kvinner, 16 år:

- Vet ikke hva ordet betyr
- Jeg vet ikke hva det er
- Jeg tror at det er når man har forståelse om hvordan de forskjellige kulturene er rundt om i verden.
- Handler om forståelsen og kunnskapen om av andre kulturer og samfunn. Slik kunnskap er viktig for å unngå fordommer, og i ekstrem grad – rasisme.
- Det betyr fremmed og utenlands kultur.
- Interkulturell kompetanse betyr læren om andre kulturer.
- At man kan forstå og respektere fullt og helt andres kultur og tradisjon.
- Tenker det betyr at du kan noe fra mange kulturer over hele verden.
- Lite
- Det er viktig. Man burde kunne kommunisere med folk fra en annen kultur. Det er viktig å respektere andre kulturer. Det er bra at ikke alle har lik kultur.
- At vi kan kommunisere bra med folk som har annen kulturell bakgrunn.
- (No answer)
- Det betyr for meg kompetanse på tvers av alle/flere kulturer.
- Jeg vet ikke hva dette betyr. Men jeg vil tro at det har noe med internasjonal kultur.
- Skjønner ikke spørsmålet.
- Jeg skjønnte ikke helt spørsmålet, men at man godtar andre folk fra andre kulturer?
- Læren om andre kulturer, forståelse av andre mennesker.
- Å kunne noe.
- Vet ikke
- Vet ikke hva det betyr
- ?
- Jeg forstår ikke spørsmålet
- En viktig kompetanse
- Skjønner ikke spørsmålet
- Vet ikke

Studieforberedende, menn, 16 år:

- Forstår ikke
- Det er kompetanse angående forskjellige kulturer. Reiser man mye, får mange forståelse for dette.
- Jeg synes det er viktig. Det er greit å vite om andres kulturer også.
- Jeg tror det betyr/er en måte å si: multikulturell forståelse. Det og skjønne andres troer og væremåter. Det å kjenne kulturene utenfor dine horisonter.
- Ikke noe
- Å vite hvordan kulturen er i forskjellige land.
- Ingenting
- Litt usikker
- Det betyr ingenting for meg.
- Det vet jeg ikke hva betyr, så det betyr ingenting for meg.
- Kunnskaper om forskjellige kulturer i verden.
- (No answer)
- Ingenting
- Aner ikke
- Ingenting

Studieforberedende, kvinner, 17 år:

- Jeg er noe usikker på hva dette betyr (ordet interkulturell kompetanse) derfor kan jeg ikke si hva det betyr for meg. Det kan tenkes at interkulturell betyr kultur i verden. Kultur er viktig for mange. Jeg synes det er spennende, spesielt de kulturene som står i stor kontrast til norsk kultur. Det betyr ikke så mye for meg, men jeg synes likevel at det er interessant.
- Hvor mye kunnskap du har inne når det gjelder andre kulturer. Hvorvidt det er ukjent for deg eller ikke.
- Kompetanse om kultur i internasjonale land?
- Mye mulig jeg ikke vet hva det er, men jeg tenker for meg at det betyr at vi vet om og forstår flere kulturer, og drar en kultur inn i en annen.
- Å lære noe eller å kunne noe mener jeg det betyr
- No sé (spansk for «jeg vet ikke»)
- Husker ikke
- Vet ikke hva det er
- Forstår ikke spm.
- At man vet mye om flere forskjellige kulturer

- Forstår ikke spørsmålet

Studieforberedende, menn, 17 år:

- Forstår ikke spørsmålet
- Å lære om andre kulturer er absolutt spennende, og interessant synes jeg.
- Å forstå kultur (er) som du selv ikke deltar i.
- (No answer)
- Internasjonal kulturell kompetanse
- Det betyr at jeg kan forstå og respektere andres kultur, noe som er veldig viktig i det daglige livet. F.eks. ekstremt viktig når du er ute å reiser.
- Interkulturell kompetanse går på å ta kunnskap om forskjellige typer kultur og ukultur. For meg betyr det å forstå mye av samfunnet og hvordan samfunn er i andre land.
- Kunnskap om andre kulturer.
- Interkulturell kompetanse betyr for meg den kunnskapen/kompetansen jeg har om den kulturen jeg lever og bor i.
- Kjennskap til andre land og nasjoners kultur og samfunn.

3. Når mener du *interkulturell kompetanse* er oppnådd? (Kan sette flere kryss)

Yrkesfaglig, kvinner, 16 år:

- 1 (No answer), 1 Gjennom livet, 3 krysset av på alle tre.

Yrkesfaglig, menn, 16 år:

- 2 gjennom livet, 1 på skolen og gjennom livet.

Yrkesfaglig, mann, 17 år:

- Gjennom livet.

Yrkesfaglig, mann, 18 år:

- Gjennom livet.

Studieforberedende, kvinner, 16 år:

- 13 gjennom livet, 1 i arbeid, 2 gjennom livet + arbeid, 1 krysset av alle tre, 8 krysset ikke av.

Studieforberedende, menn, 16 år:

- 10 gjennom livet, 1 på skolen, 1 på skolen + gjennom livet, 3 krysset ikke av.

Studieforberedende, kvinner, 17 år:

- 3 gjennom livet, 1 i arbeid + gjennom livet, 1 på skolen + gjennom livet, 1 på skolen + i arbeid, 4 krysset av på alle tre, 1 krysset ikke av.

Studieforberedende, menn, 17år:

- 3 gjennom livet, 1 på skolen + gjennom livet, 4 krysset av på alle tre, 2 krysset ikke av.

3a. Forklar hvorfor:

Yrkesfaglig, kvinner, år:

- *Jeg mener man oppnår dette ved å være sammen med andre og lære.*
- *Man lærer hele tiden om nye kulturer og tradisjoner. Man lærer av andre og man ser selv med egne øyne.*
- ?
- *Ikke svart*
- *Ikke svart*

Yrkesfaglig, menn, 16 år:

- Man opplever forskjellige mennesker og forskjellig arbeid.
- Nei takk.
- Man skal lære det på skolen, og bør kunnes for å respektere andre.

Yrkesfaglig mann, 17 år:

- Ikke svart

Yrkesfaglig, mann, 18 år:

- En opplever mye i et langt liv.

Studieforberedende, kvinner, 16 år:

- Gjennom livet og på arbeid møter man utrolig mange folk, kanskje fordi man reiser en del pga jobb, eller man bare vil reise rundt. Man lærer som oftest da andres kultur, også om man

jobber med noen fra en annen kultur. Det er ikke helt det samme på skolen, ettersom man ofte (ikke alle da) går i klasse med nordmenn fra gata over skolen.

- Fullstendig oppnådd er det nok ikke før man har levd litt. Jeg tror det er en kombinasjon av å reise, lese, møte nye mennesker osv. som gir den kompetansen og forståelsen. Selv om man så klart lærer mye både på skolen og i arbeid, er det nok det å oppleve det selv og se det på nært hold som gir best erfaring.
- Fordi livserfaring lærer oss mye spennende ☺
- Det er ikke noe man kan lære av å lese en bok, men man må samle og opparbeide seg erfaringer.
- Du opplever mennesker.
- Livet er en lære
- I livet møter man mange fra andre kulturer, ikke bare på skolen, eller på jobben, men overalt / Når som helst.
- Fordi du skal kommunisere gjennom hele livet med folk med andre kulturer og bakgrunner.
- Fordi for å oppnå interkulturell kompetanse fullt ut må du kjenne flere typer kulturer.
- Det tar tid å bli kjent med kultur fra mange andre land. Derfor tror jeg at det er noe man oppnår i løpet av et liv.
- Vet ikke
- At man må godta folk fra andre kultur, man kan også lære om de forskjellige kulturene.
- Dø møter mennesker gjennom livet som har annerledes påvirkning på deg enn på andre. Du kan ikke lære noe på skolen om en gruppe mennesker og mene at de er helt like. Du møter andre, du får et inntrykk av dem, du lærer av dem, og du bygger opp en mening.
- Du lærer hele tiden, hver dag.
- Vet ikke
- Fordi det er i arbeid man møter mange forskjellige mennesker.
- Skjønner ikke
- Vet ikke

Studieforberedende, menn 16 år:

- Man lærer en del prinsipper gjennom, skolen, men de fleste aspekter ved interkultur kan bare fattes ved å «se det med egne øyne».
- Fordi vi lærer om andres kulturer.
- Jeg tror at det å se verden og forstå perspektiver for seg selv, kommer til å gi deg interkulturell kompetanse.
- Fordi man må gjennom en rekke forskjellige opplevelser av kultur for å kunne oppnå interkulturell kompetanse.

- Det er bare sånn
- Fordi
- Jeg vet ikke hva interkulturell kompetanse betyr
- Fordi vi lærer om andre land?
- En har aldri innsett og forstått alt i løpet av et liv, det er så mange forskjellige som finnes.
- Vet ikke
- Kultur har ikke noe med arbeid eller skole å gjøre, synes jeg.
- Vet ikke

Studieforberedende, kvinner, 17 år:

- På skolen (gjelder ikke alle land) lærer en om ulike kulturer i tillegg til at du kan møte forskjellige folkeslag i en klasse eller på en linje. I arbeidslivet er det ikke garantert at du lærer noe om kulturen. Det skjer først når du åpner opp ørene og kommuniserer med vedkommende. Er da mulig, gjennom livet, og lære når du selv ønsker å lære, og det er noe en gjør frivillig.
- Man møter stadig på nye ting. Ikke bare i skole og på jobb.
- En kan lære mye på skolen, men erfaringene får en først gjennom livet.
- Hm
- Lærer om det hver dag
- Husker ikke om hva en interkulturell kompetanse er.
- Fordi man lærer nye ting hele tiden frem til man dør.
- Fordi man møter forskjellige personer på arbeidsplassen og på skolen med ulik bakgrunn.

Studieforberedende, menn, 17 år:

- Man møter jo nye personer gjennom livet. Mange kommer fra forskjellige kulturer. Man lærer også om det på skolen.
- For både skole og jobb er steder hvor man kan møte mennesker fra andre kulturer.
- Du lærer mye om det gjennom reise, og litt på skolen. Du lærer litt om de forskjellige kulturene i andre land, men praktiserer det først på ferie eller reise.
- Kompetansen lærer du både av erfaring og teoretisk og kan oppnås på alle arenaer.
- Det er gjennom livet man får god kompetanse om sin egen kultur. Man må oppleve kulturen gjennom sitt daglige liv. Det holder ikke å få kompetanse fra arbeid og/eller skolen.
- Ved å møte personer fra forskjellige steder i verden. En får sikker erfart kulturen ved å reise og møte steder.

4. Inneholder teksten dere bruker i engelsk informasjon om andre kulturer?

Yrkesfaglig, kvinner, 16 år:

- 4 krysset av på ja, en blank (vet ikke). Alle elevene bruker *Target* som tekstbok.

Hvis ja, gi eksempler:

- Om Sofie som er en jente som er goth.
- Goth som het Sophie Lancaster som ble drept. Notting Hill Carnival lærte vi om.
- I boken får vi lese om kulturer fra engelsktalende land. For eksempel om aboriginerne i Australia.
- Ja, vi lærer om andre kulturer fordi vi har om andre steder i verden og det landets tradisjoner.
- ?

Yrkesfaglig, menn, 16 år:

- Tre krysset av på ja. Alle bruker *Target* som tekstbok.

Hvis ja, gi eksempler:

- Sophie Lancaster, Notting Hill Carneval.
- Mexico, det står litt om Meksikansk historie.
- The Aborigininees, indianere, andre urfolk.

Yrkesfaglig, mann, 17 år:

- Krysset ikke av, men bruker *Target* som tekstbok.

Hvis ja, gi eksempler:

- Sophie Lancaster.
- Notting Hill carnival

Yrkesfaglig mann, 18 år:

- Krysset av for ja og bruker *Target* som tekstbok.

Hvis ja, gi eksempler:

- Notting Hill Carneval

Studieforberedende, kvinner, 16 år:

- 23 krysset av for ja, og 2 krysset ikke av noe. 9 skrev at de brukte *Access to English*, 10 bruker *Stunt* mens 6 ikke svarte på hvilken tekstbok som blir brukt.

Hvis ja, gi eksempler:

- Det er en del tekster som snakker om hvordan indianerne levde og ble behandlet når europeerne kom til deres land og hvordan europeerne lærte om deres kultur.
- I Amerika, Australia og New Zealand
- Om native Americans, Aborigines
- The aboriginies, the native americans
- Native American, aboriginere, Folk frå engelsk språklige land
- Om India, urfolk i mange land, Australia, USA, Storbritannia.
- Native Americans, Americans, British people
- Vi har et kapittel om et multikulturelt samfunn
- Aboriginere, amerikanere, afroamerikanere, briter osv.
- Folk fra andre land, en jente fra India, vi får info om kulturen hennes (Stunt)
- En jente fra India som flytter til London for å bli giftet bort til en mann hun aldri har møtt. Vi lærer om hennes kultur og andre kulturer i London.
- Aboriginerne var en del av pensum, vi har også hatt om andre minoriteter. Den amerikanske og britiske kulturen.
- Jeg vet ikke. Vi bruker nesten aldri boka siden den er på nettet.
- Aborigines, Native Americans
- The Aborigines
- aboriginene
- Aborigines
- Aborigines, native Americans
- Den snakker om urbefolkningene i for eksempel, USA og Australia og New Zealand.
- Vi har lært om aboriginene, og lignende
- Aborigines

Studieforberedende, menn, 16 år:

- 10 krysset av på ja, 1 krysset av på nei, 4 krysset ikke av på noe. 6 stk bruker *Access to English*, 4 bruker *Stunt* og 5 har ikke krysset av for noe

Hvis ja, gi eksempler:

- Den tar for seg kulturen til diverse urfolk, for eksempel.
- Vi har sett på informasjon om: the Australian aborigines, the native Americans, the Irish history (access)
- Vi har for eksempel lært om diverse kulturer innenfor urbefolkninger.
- Info om aboriginene og andre urbefolkninger
- Aborigines, native Americans
- Står om kulturer i land, f.eks. USA og India

- Maori (*Stunt*)
- Om kulturer i alle de engelsk snakkende land.
- Meksikanere, native-Americans (*Stunt*)

Studieforberedende, kvinner, 17 år:

- 11 krysset av for ja. 4 bruker *Access to English* og 7 bruker *Stunt*.

Hvis ja, gi eksempler:

- Aboriginere, Indianere. Mulig det er fler, men ingen jeg husker. (*Access*)
- There is a chapter called Globally Speaking. You can read loads about other cultures there. We have also learned about aborigines in Australia. (*Access*)
- Urbefolkninger
- Aborigines, osv.
- Vi har et helt kapittel om multikulturelt samfunn (*Stunt*)
- Boken vår inneholder informasjon om andre kulturer som forskjellen mellom for eksempel Britisk kultur og amerikansk kultur. (*Stunt*)
- Kultur til Amerikanerne, Britisk kultur osv.
- Vi lærer om native Americans, og ur-folk i forskjellige land. Og litt om innvandrerkultur i Storbritannia (*Stunt*).
- Amerika (*Stunt*)
- Amerika
- Om andre land, vi har lært om «multicultural»

Studieforberedende, menn, 17 år:

- 9 krysset av for ja, 1 som ikke har krysset av for noe. 2 bruker *Access to English*, 7 bruker *Stunt* en har ikke skrevet hva han bruker.

Hvis ja, gi eksempler:

- Kultur i England og andre engelsktalende land som USA (*Stunt*).
- England, USA, generell innvandring/historie til England og USA (*Stunt*)
- Husker ikke, men den gjør det
- Tekster om minoriteter og andre minoriteter i andre land (*Stunt*)
- Det står om Aborigines, Native Americans, Indians and many other cultural subjects.
- Nei
- Har ikke jobbet så mye med kultur med tekstboken, men vi har jobbet litt med Wales og Aboriginenes.
- Jeg har ikke lest i tekstboken.

5. I hvilken grad mener du at tekstene i tekstboken er nok for å promotere interkulturell kompetanse slik du forstår det?

Yrkesfaglig, kvinner, 16 år:

- 1 mellom 0 og 5, 2 stk krysset av for 5, 1 mellom 5 og 10, og 1 på 10

Yrkesfaglig, menn, 16 år:

- 1 krysset av mellom 5 og 10, 1 krysset av på 10, en skrev spørsmålsteget.

Yrkesfaglig, mann, 17 år:

- Satte selv på 7 tall (altså mellom 5 og 10)

Yrkesfaglig, mann, 18 år:

- Mellom 5 og 10.

Studieforberedende, kvinner, 16 år:

- 3 mellom 0 og 5, 7 krysset av på 5, 4 mellom 5 og 10, 10 stk. krysset ikke av noe.

Studieforberedende, menn, 16 år:

- 4 mellom 0 og 5, 2 krysset av på 5 og 4 krysset av mellom 5 og 10. 5 stk. krysset ikke av noe.

Studieforberedende, kvinner, 17 år:

- 1 mellom 0 og 5, 9 krysset av på 5 og 1 krysset av mellom 5 og 10.

Studieforberedende, menn, 17 år:

- 1 mellom 0 og 5, 5 krysset av på 5, 3 mellom 5 og 10. En som ikke krysset av noe.

6. Bruker læreren annet materiale i språkundervisningen?

Yrkesfaglig, kvinner, 16 år:

- 4 krysset av på ja. En har ikke krysset av, men har allikevel krysset av for forskjellige forslag til hva som blir brukt.

Hvis ja, kryss av for hva som blir brukt (kan sette flere kryss).

- 1 roman, 2 noveller, 2 blogger, 2 aviser, 1 magasiner, 4 YouTube, 5 filmer.

Yrkesfaglig, menn, 16 år:

- 3 krysset av på ja. En krysset av midt i mellom ja og nei.
Hvis ja, kryss av for hva som blir brukt (kan sette flere kryss).
- 2 noveller, 2 blogger, 1 aviser, 2 magasiner, 3 YouTube, 3 filmer.

Yrkesfaglig, mann, 17 år:

- Ja.
Hvis ja, kryss av for hva som blir brukt (kan sette flere kryss).
- Blogger, magasiner, YouTube, filmer

Yrkesfaglig, mann, 18 år:

- Ja.
Hvis ja, kryss av for hva som blir brukt (kan sette flere kryss).
- Blogger, magasiner, YouTube, filmer

Studieforberedende, kvinner, 16 år:

- 3 stk. krysset av for nei og av disse var det 1 som ikke krysset av på noe på hvilket annet materiale som blir brukt. Resten krysset av for ja, og 1 krysset verken for ja eller nei – men krysset allikevel på annet materiale.
Hvis ja, kryss av for hva som blir brukt (kan sette flere kryss).
- 5 romaner, 13 noveller, 2 aviser, 1 magasiner, 16 YouTube, 21 filmer

Studieforberedende, menn, 16 år:

- 1 krysset ikke av på noe, men krysset av for hvilket annet materiale som blir brukt. Resten krysset av for ja.
Hvis ja, kryss av for hva som blir brukt (kan sette flere kryss).
- 2 romaner, 7 noveller, 1 blogger, 4 aviser, 2 magasiner, 15 YouTube, 15 filmer. **En skrev på sanger i tillegg.**

Studieforberedende, kvinner, 17 år:

- 10 krysset av for ja, 1 blank, men krysset av for hvilket annet materiale som blir brukt.
Hvis ja, kryss av for hva som blir brukt (kan sette flere kryss).
- 1 romaner, 3 noveller, 1 blogger, 3 aviser, 10 YouTube, 10 filmer.

Studieforberedende, menn, 17 år:

- 1 svarte nei og krysset IKKE av for noe annet materiale. Resten svarte ja.
Hvis ja, kryss av for hva som blir brukt (kan sette flere kryss).
- 3 romaner, 3 noveller, 4 aviser, 2 magasiner, 8 YouTube, 7 filmer.

7. Lærer du om høflighet og andre sosiale normer i engelskspråklige land?

Yrkesfaglig, kvinner, 16 år: 5 ja

Yrkesfaglig, menn, 16 år: 3 ja

Yrkesfaglig, mann, 17 år: ja

Yrkesfaglig, mann, 18 år: ja

Studieforberedende, kvinner, 16 år: 15 ja, 9 nei. En som har krysset midt imellom ja og nei.

Studieforberedende, menn, 16 år: 8 ja, 7 nei.

Studieforberedende, kvinner, 17 år: 9 ja, 2 nei

Studieforberedende, menn, 17 år: 5 ja, 3 nei, 1 krysset av midt imellom og 1 krysset ikke av på noe.

8. Inviterer læreren din personer fra andre kulturer til klasserommet?

Yrkesfaglig, kvinner 16 år: 5 nei

Yrkesfaglig, menn, 16 år: 3 nei

Yrkesfaglig, mann, 17 år: nei

Yrkesfaglig, mann, 18 år: nei

Studieforberedende, kvinner, 16 år: 25 nei. Hvorav 1: men ½ av klassen kommer fra et annet land enn Norge. Likevel snakker vi ikke noe om det.

Studieforberedende, menn, 16 år: 14 nei, 1 ja

Studieforberedende, kvinner 17 år: 11 nei

Studieforberedende, menn, 17 år: 10 nei

9. Snakker læreren med dere om stereotyper i forhold til andre kulturer?

Yrkesfaglig, kvinner, 16 år: ja

Yrkesfaglig, menn, 16 år: 2 ja. En skrev: tror ikke det.

Yrkesfaglig, mann, 17 år: ja

Yrkesfaglig, mann, 18 år: ja

Studieforberedende, kvinner, 16 år: 15 ja, 6 nei, 4 har kryss midt i mellom.

Studieforberedende, menn 16 år: 10 ja, 2 nei, 3 har ikke krysset av.

Studieforberedende, kvinner, 17 år: 6 ja, 5 nei

Studieforberedende, menn, 17 år: 8 ja, 1 nei, 1 har kryss midt i mellom.

10. Ber læreren dere om å beskrive noen aspekter av deres egen kultur på engelsk?

Yrkesfaglig, kvinner, 16 år: 4 ja, 1 nei

Yrkesfaglig, menn, 16 år: 1 ja, 2 nei

Yrkesfaglig, mann, 17 år: ja

Yrkesfaglig, mann, 18 år: ja

Studieforberedende, kvinner, 16 år: 5 ja, 19 nei. En som skrev spørsmålstegn.

Studieforberedende, menn, 16 år: 1 ja, 9 nei. 5 som ikke krysset av.

Studieforberedende, kvinner, 17 år: 4 ja, 7 nei.

Studieforberedende, menn, 17 år: 2 ja, 7 nei, 1 som ikke har krysset av.

11. Ber læreren din dere om å reflektere over hvordan innbyggere i andre kulturer ser på oss og vår kultur?

Yrkesfaglig, kvinner, 16 år: 5 ja

Yrkesfaglig, menn, 16 år: 2 ja, 1 nei

Yrkesfaglig, mann, 17 år: nei

Yrkesfaglig, mann, 18 år: ja

Studieforberedende, kvinner, 16 år: 3 ja, 21 nei, 1 som har krysset av på midten.

Studieforberedende, menn, 16 år: 1 ja, 9 nei, 5 som ikke har krysset av.

Studieforberedende, kvinner, 17 år: 3 ja, 8 nei

Studieforberedende, menn, 17 år: 10 nei.

12. Ber læreren dere om å tenke over hvordan det ville vært å leve i en fremmed kultur?

Yrkesfaglig, kvinner, 16 år: 5 ja

Yrkesfaglig, menn, 16 år: 2 ja, 1 nei

Yrkesfaglig, mann, 17 år: nei

Yrkesfaglig, mann, 18 år: ja

Studieforberedende, kvinner, 16 år: 9 ja, 13 nei, 1 skriver: Både og, 1 skriver: både og
– mest nei, 1 skriver: usikker

Studieforberedende, menn, 16 år: 5 ja, 6 nei, 4 som ikke har krysset av.

Studieforberedende, kvinner, 17 år: 7 ja, nei 3, 1 skriver: Både ja og nei.

Studieforberedende, menn, 17 år: 6 ja, 3 nei, 1 ikke krysset av.

13. Ønsker du å legge til noen kommentarer/tanker?

Yrkesfaglig, kvinner, 16 år: Ingen kommentarer

Yrkesfaglig, menn, 16 år: Ingen kommentarer

Yrkesfaglig, mann, 17 år: Ingen kommentar

Yrkesfaglig, mann, 18 år: Ingen kommentar

Studieforberedende, kvinner, 16 år:

- Vi har lært mye av dette på ungdomsskolen, men ikke på vgs.
- Vi hadde mer om dette på ungdomsskolen.

Studieforberedende, menn, 16 år:

- Det er mye informasjon som ligger gjemt i tekstene, så spørsmålene treffer ikke helt.
- Ja, jeg liker engelsk

Studieforberedende, kvinner, 17 år:

- Der jeg har krysset av «nei», er det mulig læreren har gjort, men da i veldig liten grad.
- Har ingen kommentarer eller tanker

Studieforberedende, menn, 17 år:

- De jeg ikke har svart på vet jeg ikke

Appendix 6: Focus interview No. one

Focus interview 1, 23. October 2016

Hvorfor synes dere at kulturkunnskap er viktig? Når du skal lære et språk så tenker jeg det er viktig å kjenne litt til det målspråklandet for det nytter jo ikke å lære et språk og reise til det landet hvis du ikke vet hvordan du skal te deg fordi du ikke kjenner til noe av kulturen. Hmm. Da skal du jo vite hva som er innafor og hva som ikke. Og så er du jo straks litt mer interessant. Hvis du tenker på høflig tiltale da – selv om det er rent språk så har det jo med kultur å gjøre også fordi hvis du lærer å bruke høflig tiltale men ikke bruker det når du er i målspråklandet fordi du ikke forstår at det er viktig – nå er jo det litt på siden for det er jo ikke engelsk da selvfølgelig, men det var jo bare for å ... Men uansett, men når det gjelder kultur da har vi jo engelsk med thank you og please, uansett for å fremstå som litte granne mere oppegående da så er det viktig å kjenne litt til kultur og historie. Kultur og historie. Henger det litt sammen? Kultur og historie? Ja det vil jeg jo si. Historien til et land er jo med på å påvirke kulturen til et land. Okay. Vi underviser jo da i sånn kulturkunnskap i faga våre. Bruker vi uttrykket kulturkunnskap foran elevene? Nei, jeg gjør nok ikke det. Er nok uhyre sjeldent jeg også gjør det. .... Ehm hvordan er det dere velger ut undervisningsmateriell i forhold til dette? I forhold til hva da sa du? Kulturkunnskap. Ikke sant, i engelsken for eksempel er det mye kultur i engelskundervisningen. Det er, kommer an på hvilke land man har om og kulturen er forskjellig fra Amerika til Australia til Sør-Afrika til Jamaica til India til ikke sant.. Hvordan er det vi velger ut undervisningsmateriell, følger vi bøkene? Eller velger vi ut andre ting? Ja men sånn som nå så har vi jo med valget i USA så er det mye man kan hente ut. Fra hvor? Fra nettet. Tenker du type YouTube da, eller? Ja fra YouTube eller historychannel. Det finnes masse bra, masse bra filmsnutter fra historychannel. Så mye film? Ja, slike korte filmminslag som varer i 5 min. ikke noe mer enn det. 5 min. som en liten igangsetter, en liten teaser. Jeg har hatt om valg i USA nå. Det er jo så komplisert, de fleste norske skjønner det jo ikke – nei, de fleste amerikanerne skjønner det jo ikke engang. Elevene syntes jo at det var vanskelig men, de har i hvert fall litt større forståelse for det nå. Valget i USA er jo mye med politikk og samfunnsfag å gjøre også. Leser dere andre tekster eller følger vi mest bøkene når det gjelder sånt. Bruker dere noveller, romaner, aviser, filmer. Bruker jo noen ganger aviser hvis det er noe som dukker opp som er interessant. Men det forutsetter jo ganske høyt språklig nivå hos elevene. Men det kan jo være interessant. Eller så plotter man seg ut noen temaer og bruker de lissom for det det er verdt. Hva slags

undervisningsmetoder liker dere best da? I forhold til det her? Er vi fortsatt på kulturkunnskap? Ja, ja, hele veien. Ja, vi sa jo det egentlig i forhold til historychannel f.eks. Ja, metoder ja. Ehhhh. Snakker dere om stereotyper f.eks.? Åja, sånn å forstå... Jeg gjør ikke... Litt, kanskje litte granne i kompetansemålene kanskje. Det går kanskje mere på.. Greia er at i kompetansemålene så står det ikke implisitt kulturkunnskap, altså det står ikke det direkte, men alt det de snakker om rundt handler jo om kulturkunnskap, ikke sant. Skal bl.a. kjenne til historie i engelskspråklige land. Ehm og hvordan å kommunisere med mennesker fra engelskspråklige land. Og det her omhandler jo også egentlig om kultur. Kommunikasjon er jo ikke bare utfra munn, det er jo hvordan man ...skulle jeg ha filmet det her da.. hvordan man snakker med hendene – hva heter det igjen.... Gestikulasjon også. Men, følger man mest tekstbøkene når det gjelder temaer og sånn, eller er man flinke til å bruke tekstbøkene som en sånn basis og så følge på med andre ting. Ja, jeg tror jeg er mest der. Jeg tar utgangspunkt i boka og så fyller jeg opp med det jeg synes elevene bør kjenne til. Og så er det noe med, da er det jo på en måte, jeg vet ikke jeg, i fremmedspråk, så er det jo også mye du skal gjennom både rent grammatikalsk og ordforrådsmessig og det å lære å snakke i det hele tatt at jeg tenker at det er ikke sånn veldig mye tid til overs til andre ting. Det står i kompetansemålene at... det står men det legges veldig liten vekt på det på skriftlig eksamen så det er på en måte ikke noe som er veldig viktig. Det viktige i forhold til eksamen er det å kunne skrive og uttrykke seg. Og den kulturkunnskapen den klarer de å plukke opp på helt på slutten sånn at det er ikke sånn at det er det som tar mest tid av undervisningen for det er så utrolig viktig å ha verba på plass lissom. Du må lissom.. Synes du det er viktig for elevene at de skal kunne, eller ha kunnskap om kulturer i målspråket. Jeg synes det er greit at de skal jo kunne litt. De skal jo på en måte eller ha kjennskap til da, men jeg tenker at det viktigste er jo å lære seg språket. Og det er så annerledes i engelsk for de kan jo mye mer engelsk, ehm men i forhold til fransk eller spansk eller tysk så tenker jeg at det er jo kanskje viktig å faktisk kunne språket og så kan du etter hvert lære, men du har to år med tysk så er det jo kanskje viktigst å legge en basis språkmessig i stedet for å lære masse om Bayern, tenker jeg. Ja altså på en måte.. Joda men er det ikke viktig å vite at i Brasil så snakker man ikke spansk men ..... men det blir jo annerledes som du sier med tysk. Er dere enig det som ble sagt i forhold til eksamen, blir kulturkunnskap lagt lite vekt på i skriftlig eksamen, i engelskfaget? Nå er det slik at det er litt avhengig av tema. Jeg synes at i sommer var det noe kulturkunnskap, ja det er mye kulturkunnskap men det er noe helt annet med engelsken, men det kunne de på en måte lese seg litt opp til i disse eksamensheftene. Ja, hvis de klarer å lese mellom linjene, og det er det få elever som klarer. Ja, men hvis de skriver skikkelig ræva engelsk, kan de gå opp en

karakter pga. av at de har greie på.... Nei, jo vet du hva, det kommer an på i hvilken grad de klarer å svare på oppgaven og så det var.... Du i år så var de mye mye mer på innhold enn språk. Så du det betyr at skrev du ræva engelsk og ikke du kunne kommunisere så gikk det dårlig, men hvis du skrev bra engelsk og få en 4er. For det går f.eks. ikke i fremmedspråk. Det er så forskjellig fra år til år. Ja jeg vet det kommer helt an på, men i år så var det det. Og de var mye mye mere på innholdet i år enn det jeg har opplevd før i hvert fall. For det synes jeg at på en måte kan redde en ståkarakter eller du kan kanskje gå fra .. ja for da er det språket som teller. Hmm. Men så er det jo kanskje... Ja og så er det mange som vipper opp eller ned. Ja men erfaringen min er da at ofte jo vanskeligere en oppgave er jo bedre presterer elevene. For hvis ikke så blir de for vide og for enkle så blir det mye platt. Men idet en elev utfordres på et litt tøffere tema, så presterer den eleven også bedre. Og så er det sterkere krav nå til at de skal kunne skrive saktekster på engelsk, det blir færre og færre fortellinger. I år tror jeg nesten ikke det var en fortelling, men det er en forandring de siste årene. Men igjen, i engelsk der har de – eleven er såpass flinke i engelsk at det er ingen grunn til at ikke kulturkunnskapen skal være en del av den opplæringen. Du tar den inn i tekstene, det er kjempeviktig å det å ha noe bakgrunnskap når du er på besøk i Storbritannia, eller i USA i Amerika, eller Jamaica, Sør-Afrika. Ja, eller Sør-Amerika, Australia – wherever lissom – at du har noe bakgrunnskunnskap, så tror jeg du kommer ... og det gjør du til en viss grad i tekster i fremmedspråk også. Er det da også noe med holdning, ja ja – det har jo med hele mennesket å gjøre ikke sant. Den generelle delen av læreplanen av opplæringen. Hva mente du med holdning? Holdning mot andre kulturer. Er det en del av kulturkunnskapen? Alltså attitude på engelsk. Holdningen til andre mennesker da. Hvilken holdning? Vår holdning, elevenes holdning. Da er du mere på toleranse og forståelse – for å ha større forståelse for andre... Ja, helt klart. I forhold til om vi underviser i det eller ikke? Er ikke det en del av undervisningen? En del av det å ha kulturkunnskap? Er ikke det en del av det å ha forståelse, toleranse, altså holdningen man har mot andre kulturer da? Er ikke det en del av det elevene skal lære? Man er jo redd for fremmede ting, er man ikke det? Ofte? Ja, nå underviser jo ikke jeg i så mye fremmed – er ikke så skummelt der. Men nå tenker jeg sånn helt generelt. Kulturkunnskap, ikke sant, det gjelder jo også holdninger mot flyktninger som kommer hit – det er jo en del av det, er de ikke det da? Ikke i min språkundervisning. Nei, men når du underviser i språk og lærer om andre kulturer, andre mennesker, er det en viktig del av å ha kulturkunnskap? Hva er kulturkunnskap? Det er et spørsmål om hvordan du definerer det. Ja, hvordan definerer du det. Jeg har ikke definert det enda. For når vi underviser om andre kulturer, f.eks. for det gjør vi jo. Alt fra indianere til indere til... jo, men la oss. La oss tenke oss at.... Snakker vi om

holdninger da? Ja, men vi gjør jo det, vi snakker om .. det er jo en del av noe av det elevene skal lære hva som har negativ og positiv ladede ord, ikke sant, opp mot ulike folkegrupper da. Eller f.eks. vite at, eller de fleste vet jo at man ikke skal gå rundt å kalle mennesker for negroes eller niggers. Det vet de jo. Men mange vet kanskje ikke at det er uheldig og så si he is black. Det er jo heller ikke innafor å si lengre – du må si African American. Hvis du reiser til USA og sier that black guy så er det ikke sikkert at det faller så heldig ut. Det har noe med holdninger å gjøre, eller med forståelse å gjøre – kanskje ikke, han kan jo være det behøver jo ikke ha noen negative formeninger om det å gjøre. Man kan være rasist å vite at man ikke skal gjøre det, eller man er ikke rasist men vet ikke at man ikke skal bruke dette – det er jo litt dumt da. Det kan fort bli litt uheldig, og det er jo viktig. Og så har vi jo selv... selv om ikke det gjelder nå leger, men det er ikke lenger enn noen år tilbake så likte ikke vi at Norway var det capital of Sweden, ikke sant. Vi synes jo ikke noe om at amerikanerne sa det om vårt land og bare..... the capital of Sweden. Det har noe med kunnskap å gjøre igjen, ja kunnskap og kulturkunnskap. I den undersøkelsen jeg har hatt på videregående så er det to ting. Det ene er at spørsmålet var, og det var både til lærere og til elever, spurte lærerne om de inviterer personer med annen kulturell bakgrunn til klasserommet, ehh f.eks. om dere inviterer personer fra målspåket deres til klasserommet, ikke sant. Hvor 40 % av lærerne sa at det gjorde de. Mens elevene så var det 99 % som hevdet at det hadde de aldri vært med på. Latter. Av 71 elever så var det 1 som var enig med læreren. 70 sa nei, en sa ja. Hva tror dere grunnen til det kan være? Det er jo litt synsing, men ..... jeg tror at det er fordi elevene har glemt det. Jeg tror at lærerne har sagt ja fordi det har vært noen food bright scholars der. Hva da? Det er noe som heter food bright scholars som kommer på stipend fra USA så reiser de rundt i Norge og så holder de foredrag om et eller annet. Det pleier å være og de pleier å ha det sånn for mange klasser og så tror jeg at det tenker kanskje lærerne på, og så kanskje ikke elevene tenker på det. Det har faktisk vært noen der. Ja, men det har vært i en annen setting, de har vært flere klasser sammen og så har de vært i auditoriet, ja ja ja, og så har elevene tenkt til klasserommet for det var spørsmålet. Ja det er interessant. Det kan jo være en forklaring. Det tror jeg faktisk, for det pleier de å ha. Da fikk vi forklaring på det. Ehhh og så tenker jeg at jeg kunne ha svart ja på det spørsmålet selv om det kanskje ikke var meg som organiserte det, men det kan godt hende at elevene hadde tenkt at Carine ordnet ikke dette, og det var jo ikke i vårt klasserom – og det var det jo heller ikke. Det er hvordan man stiller spørsmålet, for elevene tar de bokstavelig. Interessant. Og det er det samme, men ikke så stort sprik, ehhh spurte lærerne om de ba elevene om å beskrive noen aspekter ved sin egen kultur på målspåket, og to av fem lærere sa, ja det gjør vi og 27 % av elevene sa Ja det gjør de. Det er

ganske stort sprik her og da. Kan det være litt samme greine da, at man ikke husker helt? Jeg tenker at når jeg sier sånn, skriv om hva du gjorde i julen så tenker ikke elevene på at det er aspekter ved sin egen kultur. Og igjen så kan det jo være spørsmålet. Eller hvordan elevene lissom forstår spørsmålet, men jeg tenker jo at det er ikke noe galt med spørsmålet ditt, men da kunne jeg ha svart ja og så kunne jeg og så kunne elevene tenkt....nei. men hvis vi snakket om hvordan de feiret jul, vi snakket om norsk julefeiring, vi snakket om..... og hallo. Vi snakker om 17 mai. Vi snakker om ...ja. jeg tror ikke elvene tenker at det er... For det målet i seg selv høres helt.. veldig flott ut. Men når du sier hva gjorde du på julaften, så er ikke det flott lenger, men det er jo på en måte aspekter ved din kultur. Jajaja. Jeg tror ikke de, jeg tror ikke mange elever kobler det sammen. Dessuten bruker jeg sjeldent ordet kulturkunnskap i timen, mulig at elevene ikke kjenner til dette uttrykket. Eller bare det å snakke om skolesystemet i Norge contra skolesystemet i spansk land eller i amerikansk eller det har jeg hatt både om i spansken og i engelsken denne uken her, og det er som du sier Carine at de ville jo ikke tenke på det som aspekter ved sin... ja for det er det jo egentlig. Vi diskuterte jo faktisk litte granne f.eks. om Spania da, hvor skolen er obligatorisk, men elevene betaler for skolebøkene sine sjøl i grunnskolen. Og da reflekterte elevene rundt dette litte granne sjøl for de synes ikke dette helt hang på greip da. Og i Norge da hvor det er obligatorisk da, og de får alt av skolematerialet, mens i Spania må du faktisk betale det sjøl – det synes de var litt ulogisk. Det visste ikke jeg at de måtte. Jo iflg chicos chicas så... ja vi bruker jo ikke den. Latter. da skal jeg ta med meg det videre. Latter. Da har jeg bare et spørsmål til, og det er veldig veldig kort. Husker dere den common european framework for languages, ja – det er vel språkmappa vi kalte den. Ja. Bruker dere den i noen grad i det hele tatt? Den er jo laget som et sånt hjelpemiddel, både i forhold til vurdering og der står det også en del om hva man forventer i forhold til kulturkunnskap f.eks. Bruker dere den i det hele tatt? Er det tenkt at kompetansemålene som lages.... Er de i samsvar. CEF er mye mer omfattende. Jeg var veldig ambisiøs og kopierte opp og la den i en perm, men jeg har på en måte aldri..... Jeg tenker at kompetansemålene er litt basert på den, men den er jo ikke mer omfattende, den er mer detaljert – praktisk og mer detaljert. Men selv om den er en del av læreplan og er basert på...elevene kommer aldri opp på C, C er morsmål er det ikke det? Ikke helt, men nesten. Man burde jo kanskje sette seg inn i det? Men du behøver ikke å sette deg inn i det! Men det er jo ment som en hjelp, et verktøy for språklærene. Det gjelder alle språk.

.....

Appendix 7: Interview No. two

Interview 22. November 2016

How do you perceive the intercultural component in the English class?: Jeg tolker det, alle verdier og all kunnskap som går utover de rent språklige strukturene og syntaks og grammatikk og sånn. Altså ikke lingvistikk - men semantikken er jo da sikkert innblandet i interkulturell komponent fordi det ligger sikkert veldig mye betydning og mening i enkelte ting andre steder som ikke ligger hos oss og motsatt, og tolkningsmuligheter og betydningsforskjeller og sånn. Men underviser du noe i det - snakker dere om det. Snakker veldig mye om i Vg 1 snakker vi veldig mye om stereotyper og at vi baserer vår oppfatning av andre mennesker på prototyper og stereotyper og at det også veldig ofte danner grunnlag for fordommer og sånn. Det står jo i engelskboka vår *Stud* også, det er jo et helt eget kapittel som handler om Amerikanske verdier, for eksempel, og da snakker vi - da blander jeg alltid inn fordommer også. Er det land i den engelskspråklige verden som er tema i den boka eller er det andre land også? Eh nei, det stort sett land som har engelsk som offisielt språk, som er underordnet sånn styresettsmessig og sånt. Ja, ja Commonwealth? Ja. Eh så det er - jeg ser på det begrepet som veldig vidt. Tror du elevene forstår det? Eh ja og nei. Det tror jeg går veldig på modenhet, det tror jeg varierer veldig. Jeg tror at de elevene som er modne - og det kan være at noen er kanskje vant til å diskutere sånne ting hjemme og at det vil være store forskjeller, men og basere undervisningen på at de forstår det - det tror jeg ikke er så lurt. Nei. Så tror kanskje de må påminnes, at man må diskutere det innimellom, jevnlig. Vet ikke hvilke andre aspekter som vil være relevante. Nei, men vi kan jo evt. komme tilbake til det. I *character development in literature* forutsetter at man har en forståelse av kulturen. Så i veldig mange tilfeller må det snakkes om først. Ellers kan man heller ikke gjøre rede for eller forstå personutvikling.

Do you find the concept of intercultural competence necessary? Mener du da undervisningen? Så synes jeg jo det at det er et ubetinget ja for det er vanskelig å kommunisere uten å ha en forståelse av eller oppfatning av både sin egen kultur og andres kulturer så det synes jeg er kjempeviktig og vi snakker jo også litt om eh hvilke problemer man kan få, hvilke fordeler det gir og ha interkulturell kompetanse og at man kan gjøre veldig mye bedre jobb når man skal skrive kontrakter og forhandle med utenlandske firmaer hvis man har - hvis man er innsatt i det landets kultur, og veldig mange kulturer vil jo forvente det

å. Når du sier kultur, tenker du også historie da? Jaa, eh det er jo begrenset hva man kan vite om et annet lands historie, selvfølgelig, men en viss kunnskap - minimumskunnskap. Og så vil jeg jo si at all kunnskap er en styrke, altså jo mer kunnskap man har - jo bedre er det vil jeg jo kanskje si. Jeg vil ikke si at det er umulig å klare seg uten, men det blir litt sånn ..... ja takk. Er jo mange som mener at når man lærer seg et språk så må man jo lære seg om kulturen i det landet. Ja, det synes jo jeg også er viktig, men det er jo tidsaspekter på hvor mye man kan gå inn i de tinga. Er det et problem? Ja, - men det er også mulig å gjøre det - å overdrive det for elevene blir veldig sånn sliten av å høre hele tiden hvordan de skal forholde seg, hvordan de skal oppføre seg - må huske på at.... Noen ganger så - særlig de sterke elevene de forventer man at de skjønner, men det er kjempe viktig. Jeg tenker også både i forhold til disse tingene kulturkunnskap og litteratur for det er fryktelig mye kulturkunnskap i litteratur og det er jo egentlig når man underviser i litteratur så er det jo bare en annen måte å se samfunnet på. Det er jo samfunnet du studerer der å. Så du bruker en del litteratur i undervisninga om det her? Mmm bruker.. jeg underviser jo både i litteratur/kultur og i samfunnsfaglig engelsk i 3. klasse og jeg bruker veldig mye litteratur for å vise det samfunnsfaglige tematikk i det samfunnsfaglige kurset og motsatt. Bruker samfunnsproblemer og er veldig glade i samfunnsproblemer. Hvis elevene kan føle empati og sympati for de karakterene de møter i den litteraturen de studerer er det lettere for at de forstår - at de lettere kan identifisere seg og fatte interesse for det. Det er jo sånne ting som kommer opp spesielt - ja når du har sånne ting som Charles Dickens og sånn, da er det jo veldig takknemlig å snakke om kulturkunnskap fordi den er så veldig innholdsrik fordi Dickens var en stor samfunnskritiker. Så, ja.. Hva annet er det du bruker da? I forhold til ..... Mye musikk! Musikk, dikt og filmer - kommentarfilmer og sånn, og når vi ser dokumentarfilmer så snakker vi jo veldig mye om kildekritikk og sånn *biased* og jeg elsker å bruke de filmene - Michael Moore f.eks. men det er jo veldig, det er jo veldig - ikke objektive, nei de er ikke objektive, og mange ganger så tror jo elevene at objektivitet er en mulighet - altså det er en ideell tilstand, at det er noe vi ser, men de må også minnes på at det ikke finnes total objektivitet i kunst da, eller i faktaformidling, det er bare snakk om utvalg. Det er jo bare å trekke paralleller til historieundervisningen for der er jo kildekritikken et viktig tema - og det er jo sånne ting vi kan minnes på i våre fag og. Så det kan henge litt sammen, rett og slett? Historie og kulturkunnskap? Ja, ganske mye. Svaret er ja, jeg synes det er kjempeviktig. Jeg ville vel egentlig si at det er umulig å undervise uten det i et språkfag. Konsentrerer dere dere mest om Storbritannia, og Amerika? Ja, bortsett fra i internasjonal engelsk for der går det mere på sånn problemstillinger som berører hele jordkloden og store internasjonale samfunn og sånt. Men

da er det ikke bare den engelskspråklige verden vi snakker om. Men, i første klasse da? I første klasse så må jeg jo si at vi bruker kanskje litt liten tid på de andre landene som snakker engelsk, altså de andre engelskspråklige landene. Dere er bort i Australia, eller? Ja, vi bruker det og så bruker vi Sør-Afrika og Nord-Irland, Irland og Skottland, altså en del av de britiske øyene. Men går det mer på uttale og språklige forskjeller eller går det på kultur også? eh Nei, jeg underviser nesten ikke i sånn uttaleforskjeller lenger, det er så sjeldent tema på eksamen. Men, det er greit å bruke litt lyttetekster og sånn, sånn at de blir vant til å høre litt forskjellig typer engelsk, andre varianter. Det er noen ganger de synes det er vanskelig å forstå da, ja særlig skotsk. Men det blir nok sånn litt lite i forhold til hva det burde vært. Det er mere sånn du putter inn på slutten av året hvis du har noe tid igjen, type ting. Men hva slags type temaer er det dere har da? Sør Afrika f.eks., ja hva slags tema da? Er det type Apartheid og ANC og ... Ja, prøvde, det siste jeg gjorde om Sør Afrika var å snakke om den nyheten - de arbeiderne på vingårdene vettu - det som var slått opp i Norge fordi at Vinmonopolet handlet sånn vin som skulle være sånn - hva heter det nå igjen - sånn fairtrade-type vin. Og så viste det seg at det ble begått store lovbrudd - de bryter menneskerettighetene og da hadde ikke, hadde ikke elevene hørt om så de fulgte jo ikke med på. De får ikke med seg sånne nyheter i første klasse. De er litt flinkere litt lenger opp. Ja. det er jo ikke så rart egentlig. Neida. Men sånn som i Sør-Afrika er det jo store kulturforskjeller innenfor landets grenser. Ja. Snakker dere noe særlig om det også, eller? Ja, jeg har brukt den der.. Bigger than Barbie - hørt om den? Nei. En sånn perle - en sånn bedrift for damer/kvinner som bl.a. er aids-syke. og de lager sånne perleprodukter og på den måten får de seg en jobb, og kan tjene penger og føle seg verdifulle. Det er en dokumentar. Kan minne litt om den, er det ikke i Bangladesh det er - hva het det igjen det derre mikrobanken hans til han som fikk fredsprisen et år - litt samme greine? Jeg har altså mine spesialiteter for å kaste lys over de der problemstillingene. Ja, men dere har vel også en del fremmedspråklige eller folk med andre kulturer i klassene? Bruker dere det å? Er dere flinke til å bruke de? Ja, ehhhh jeg synes det er litt vanskelig å ta opp visse ting sånn som klesdrakt til muslimer og sånn, det er sånn som vi elsker å diskutere. Men det går jo litt på religion igjen.... Jo, men det har også med - det gjennomsyrrer jo hele samfunnsdebatten - det gjør jo det, men jeg synes det er vanskelig å ta opp visse ting sånn som f.eks. det med disse her elevene. Og ofte er de jo mindre flinke i engelsk enn ... ja for de har ikke vært her så lenge - hvis de har bodd her i kort tid har de hatt mindre engelskundervisning. Ja, men sånn som å sammenligne da ikke sant sånn som kulturen i Norge kontra kulturen fra der de kommer fra? Sånn type ting i Norge ... på en bussholdeplass, og det er en benk der, og det sitter et menneske på den benken så står jo alle rundt lissom, mens i andre land så sitter man tett i tett

på den benken. Tar du opp sånne type ting? Nei, det er ingen setting jeg kjenner. Men vi har jo snakket om respekt for eldre og sånn, det har vi snakket om litt. Litt samme greiene da, egentlig. Ja, og sånn som å slippe døra i ansiktet på folk og sånn, ja. Fordi det er veldig mange som oppfatter nordmenn som frekke og ufine fordi vi er ikke så veldig flinke til det. Hvis jeg går inn her bak en elev - 8 av 10 elever slipper døra i fjeset på meg, og kanskje to holder døra åpen. Og på en buss så vet jeg ikke hvor mange som ville reist seg for eldre mennesker - forhåpentligvis flere enn jeg tror. Det er jo sånn når man tiltaler mennesker også, i en del engelskspråklige land er det jo - på skolen også .... herr og fru. Ja, har en elev, har en afghansk elev som ikke klarer å kalle meg ved navn som kaller meg konsekvent ved lærer. For at hun sier det er veldig respektløst i hennes hjemland å si noe annet. Så hun sier bare, ja lærer eller nei lærer. Og det har jeg sagt at det trenger du ikke, det er faktisk litt unaturlig, du kan godt si navnet mitt du også sånn som de andre gjør. Eh Nei, hun klarer ikke det. Hun prøver, men hun klarer ikke. Så det er jo et eksempel på ditt spørsmål. Elevene.... tror du ikke de blir litt mere bevisste pga engelskundervisningen altså at det er forskjell på kulturer og man må vise forståelse

Do you include the intercultural component in your teaching? Vanskelig å sette ord på det igrunn for jeg trodde jeg var flink på det. Eller, jeg trodde det går automatisk. Men er vi, jeg er litt sånn.... det er fort gjort å bare følge læreboka og så er det litt sånn opp til læreboka og styre innholdet. Er du sånn, eller er du bevisst på? Jeg er veldig flink til å slurve når jeg bruker læreboka. Jeg er ikke sånn slavisk kapittel for kapittel. Jeg er nok litt mer sånn i programfagene, men i vg1 eller fellesengelsken så ....tror det kanskje er viktigere i programfagene å sørge for at du dekker temaene nøyere. Man står litt friere. Men kompetansemålene er jo ikke de målene veldig vide? Jo, egentlig, men jeg synes de er enda videre i vg1. Ja, de er ganske like kompetansemålene til grunnskolen. Nå har ikke jeg nilest de før du skulle komme da - neida.... Men kanskje jeg kan gjøre meg noen refleksjoner og ettersende deg. Hva er det egentlig du trenger mat til? Hva spør du meg for? Om kulturkunnskap. De bruker ikke ordet kulturkunnskap i kompetansemålene, men de skriver rundt det, skal kunne kommunisere med folk fra andre land og de skal lære litt om historie, det står jo mye, men det er jo litt sånn generelt da som egentlig omhandler kulturkunnskap. Og programfaget i 3. klasse heter jo faget nå litteratur og kultur. Ja, og da er der jo mye mer kultur der, men jeg har ikke sett på de kompetansemålene. Så du tenker først og fremst 1. klasse. Det er nok veldig mye en gjør fordi en anser det som en selvfølge, tenker jeg. Bruker du kulturkunnskap som terminologi i undervisning. Nei, de gjør jeg nok ikke. Men, språk er

kultur - tenker jeg. Man kan ikke dele de uten å - nei du kan ikke lære et språk uten å lære kultur. Nei, man kan ikke det. Men den engelskspråklige verden er jo så svært. Ja, det er ikke som fransk. Vi snakker jo om at det må være høyde under taket. Ber du de beskrive noen aspekter ved sid egen kultur? og sammenligne med - hvis dere holder på med USA eller Sør-Afrika eller - om det er noen forskjeller? Det hender. For bevisstgjøring rett og slett? Det hender, men jeg kan ikke komme på noen konkrete eksempler. Nei, men det hender vi skal finne noe særnorsk eller noe som er veldig sært ved den kulturen vi snakker om. Og da kan den samtalen egentlig ta alle retninger. Og elevene er veldig flinke til å komme på ting som har med det tema å gjøre og så får du gjerne en sånn spinn-off effekt, så plutselig sitter du å snakker om ting som du ikke hadde tenkt å snakke om. Og jeg snakker også om - i forhold til retorikk og sånn - pleier jeg noen ganger å snakke om humor og at man skal være litt forsiktig med humor fordi det kan forårsake en del misforståelser, kulturelle episoder. Hvor jeg sier at det ironiske er at det bedre du blir i et språk, jo større sjanse er det for at du kommer til å fornærme noen for den du snakker med forstår ikke at du har gjort en feil, eller at du har vært ufrivillig morsom, eller at du har vært ironisk. Det er veldig mye lettere å trække feil. For hvis du er dårlig, eller før du blir god i et språk så tilgir folk deg lettere for det du sier. Hva med kroppsspråk, snakker dere om det? Ja, det snakker vi også om, og gester og sånn for i noen kulturer er enkelte gester å anse som ufine, og det er ikke alltid man vet, og da ... men utover det så har vi ikke, det snakket vi om i forrige uke faktisk. I hvilken forbindelse var det? Jeg husker ikke helt, egentlig, men det var i samme momentet hvor vi snakket om de der amerikanske verdiene og om mellommenneskelig respekt. Ja, snakker dere da også om type tiltale - i en del amerikanske filmer kaller man jo hverandre, African Americans kan kalle hverandre for nigger og sånne type ting - også det kan jo være greit å vite at det er ikke greit å gå rundt å gjøre. Nei, ja det er jo ofte tema det altså. Boka i første klasse er jo full av sånne tekster hvor det er tematikken. I boka *Stud* vår er det en tekst som heter *No Witchcraft for Sale*, det er Doris Lessing. Hun pleier jo å ha tekster som man tenker litt på..... Snakker dere om Commonwealth og sånn. Ja, vi snakker om hvorfor de snakker engelsk i hele verden, altså engelsk som lingua franca - det er en veldig stor del av pensum. Så det gjør vi - første prøven handler om det. Hva slags prøver har dere? Varierer veldig - vi lager våre egne prøver i det kurset. Vurderer du da kulturkunnskapen deres, eller går det mer på språk? Det er mer sånn writing session hvor de skal svare på en oppgave - de skal skrive en liten tekst. Har veldig få kunnskapsprøver. Pleier disse teksten da å omhandle kulturkunnskap? Ja, den første kan også gjerne inneholde noen frioppgaver også.

Blir det undervist noe særlig i kulturkunnskap på yrkesfaglig? Er man mer opptatt av språket? Mest lingvistikken, det vil jeg si. Fordi, ofte så må du ta hensyn til særs svake elever i gruppa og så må du snakke enklere - du må snakke saktere, du kan ikke engasjere elevene i en voldsom debatt for de er ikke i stand til å delta i en voldsom debatt, men litt kan du diskutere, og bør diskutere for de bør jo bruke språket. Det er mindre klasser, så sånn sett er det bedre. F.eks. er det bestandig noen som sitter der og sier jeg kan ikke noe engelsk jeg. Er det stor forskjell på studiespes og yrkesfaglig? Snakker alle engelsk på studiespes? Ja, med noen få unntak. Noen er litt sjenerte, og svarer i enstavelser og sånn, men de svarer i hvertfall. På yrkesfaglig så er det ofte en del fremmedspråklige som har en del svakere bakgrunn - mye dårligere basis, og så må du ta hensyn til de.

Jeg snakket med noen elever i stad hvor jeg nok moraliserte litt, og skremte de litt. Hvor jeg sa at de var nødt til å jobbe med faget, for de tror at de er bedre i faget enn det de faktisk er for de har engelsken fra før, og de har alt på tastaturet, og de kan bare hive seg rundt å slå opp. Og det betyr at de ikke brukte den tida som vi brukte på å lese bøker og skrive sammendrag, og ta notater og slå opp og oppsøke kunnskapen. De får den når de trenger den. Og sånn hadde jo ikke vi det, fordi vi hadde ikke internet. Så det har gjort elevene veldig sånn late på det. Og jeg sa det at skjønner du det at det er litt dumt å komme å spørre meg om hjelp to dager før du skal ha ny eksamen i internasjonal engelsk. Du skal ha eksamen på torsdag og kommer på tirsdag lissom. Joda, eleven skjønnte det at jeg kunne ha hjulpet elevene mye mer konstruktivt hvis eleven hadde kommet tidligere i tid. Og kunne ha sagt, har du gjort sånn, og har du gjort slik.. Neida, var så redd for det, og var så redd for det og gruet seg så for å lese boka for hun måtte lese en roman i mitt fag. Og så sa jeg det at du kjøper den og den, og så begynner du med en gang. Men du må sette deg inn i stoffet på en helt annen måte enn bare å sitte der å ta imot det som jeg sier lissom, du må være litt mere proaktiv, det er jo blitt et sånt klisjé moteord, men må være mye mere aktiv i det å hente kunnskapen selv. De må yte selv. Vanskelig å finne den balansen mellom å være motiverende og forbanna - for jeg blir jo egentlig forbanna.

Bruker du CEF? Nei, men vi henviser til den en gang i mellom. F.eks. på slutten av tredje klasse for programfagelevne får et kompetansebevis. Er det i forbindelse med i hvilket nivå de ligger på i språket, eller andre ting? Ja, det har litt med nivået å gjøre. Ja mest med det.